

Skąd biorą się sędziowie?

vol. 2 (rok 2018)

Raport z badania procesu selekcji
kandydatów na wolne stanowiska
sędziowskie
przez Krajową Radę Sądownictwa

Bartosz Pilitowski | Bogna Kociołowicz-Wiśniewska

Toruń, 2019

Spis treści

Wstęp	5
Najważniejsze wnioski	7
Schemat przebiegu konkursu na wolne stanowisko sędziowskie	9
Metodyka badania oraz charakterystyka próby	11
Kto najczęściej zostaje sędzią?	11
Wiek	11
Płeć	12
Zawód wykonywany przez kandydatów w chwili ubiegania się o powołanie	15
Podnoszenie kwalifikacji	19
Oceny ze studiów i egzaminów	20
Działalność naukowa i wykształcenie dodatkowe	20
Funkcje w strukturze sądu	21
Charakter i osobowość kandydatów wybranych przez KRS	21
Umiejętność organizacji pracy własnej	22
Kultura osobista oraz poszanowanie stron i uczestników postępowania	23
Prosty język, klarowność rozumowania	25
Promowanie mediacji	26
Aktywność i doświadczenie poza wymiarem sprawiedliwości	27
Przyczyny odrzuceń kandydatur	28
Oceny ze studiów i egzaminu	28
Doświadczenie zawodowe i staż pracy	29
Uchybienia w warsztacie pracy	31
Krytyka wyborów zawodowych kandydatów	32
Głosowanie Krajowej Rady Sądownictwa	34
Wybór kandydata wbrew negatywnej opinii środowiska sędziowskiego	35
Wybór kandydata wbrew negatywnej opinii wizytatora	39
Zgodność głosowania Rady z rekomendacją zespołu KRS	44
Co wpływa na wybór kandydata?	44
Szczegółowa analiza wybranych konkursów	47
Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie	47
Sąd Apelacyjny w Lublinie	50
Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego	52
Rekomendacje	61

Wstęp

Każdy ma prawo do bycia sprawiedliwie traktowanym. Zarówno podsądny na sali rozpraw, jak i kandydat na sędziego startując w konkursie na wolne stanowisko sędziowskie. Na podstawie badań za sprawiedliwe uznajemy traktowanie z szacunkiem, równe, zrozumiałe – zarówno w przebiegu procesu decyzyjnego, jak i w sposobie uzasadnienia decyzji – oraz obejmujące wysłuchanie przez decydentów¹. To czy w sądzie zostaniemy potraktowani sprawiedliwie w dużej mierze zależy od tego, kto zasiada za stołem sędziowskim. Dlatego tak ważne jest, aby społeczeństwo kontrolowało i dbało o jakość sposobu, w jaki wybiera się w Polsce sędziów. Wyboru tego dokonuje Krajowa Rada Sądownictwa, która na mocy art. 179 Konstytucji RP ma wyłączne prawo do przedstawiania kandydatów do powołania na urząd sędziego Prezydentowi RP.

Przedmiotem niniejszego raportu jest analiza, w jaki sposób przebiegały konkursy na wolne stanowiska sędziowskie przeprowadzone przez Krajową Radę Sądownictwa w składzie zmienionym na początku 2018 roku. Naszym punktem odniesienia była analiza konkursów na wolne stanowiska z lat 2014-2017, z której wnioski znalazły się w poprzednim raporcie z cyklu „Skąd biorą się sędziowie?”. Konkluzją z monitoringu losowo wybranych konkursów przeprowadzonych przez Krajową Radę Sądownictwa w poprzednim składzie była ogromna zgodność wyborów Rady z opiniami lokalnych środowisk sędziowskich, ale także brak transparentności i obiektywnych kryteriów wyboru kandydatów. Uznaliśmy więc, że mimo starań członków Rady aby było inaczej, spotykała ją zasłużona krytyka ze strony części środowiska sędziowskiego².

Obecny skład Rady rozpoczynał pracę wyrażając wolę zmiany wielu praktyk i uczynienia konkursów bardziej transparentnymi i obiektywnymi. Rzecznik prasowy KRS – sędzia Maciej Mitera deklarował w maju 2018 r.

Sędziami powinny być osoby wyselekcjonowane w pozytywnym tego słowa znaczeniu. Powinien być jasny, klarowny i transparentny wzorzec ścieżki sędziowskiej i awansowania. Nie może być tak, że X zostaje powołany, Y otrzymuje awans, a nikt nie wie na jakich zasadach do tego doszło i co spowodowało takie a nie inne decyzje personalne. Często nawet sędziowie nie wiedzą jak to się dzieje.³

1 zob. Burdziej, S. 2018. *Sprawiedliwość a prawomocność. O społecznej legitymizacji władzy sądowniczej*, Toruń: Wyd. Naukowe UMK oraz Burdziej, S., Guzik, K., Pilitowski, B. 2019. „Fairness at trial: The impact of procedural justice and other experiential factors on criminal defendants’ perceptions of court legitimacy in Poland”, *Law&Social Inquiry*, vol. 44(2): 359-390.

2 Pełna treść pierwszej edycji raportu „Skąd biorą się sędziowie?” odnoszącego się do lat 2014-2017 jest dostępna na stronie: <https://courtwatch.pl/publikacje>

3 <https://wpolityce.pl/polityka/394048-nasz-wywiad-dr-mitera-rzecznik-krs-sedzia-ma-potezna-wladze-jezeli-korzysta-z-wladzy-nieodpowiedzialnie-moze-doprowadzic-do-tragedii> [dostęp: 2019-06-17]

Poniżej przedstawiamy wyniki i wnioski z analizy wszystkich konkursów na wolne stanowiska sędziowskie przeprowadzonych w 2018 roku przez KRS w nowym składzie. Staraliśmy się odpowiedzieć na pytania, czy przebieg konkursów rzeczywiście wskazuje na jakościową zmianę w stosunku do pracy poprzedników oraz czy jej wyniki różnią się w istotny sposób od tych z lat ubiegłych.

Najważniejsze wnioski

- A. Oddala się perspektywa realizacji w Polsce idei stanowiska sędziego jako „korony zawodów prawniczych”:**
- A1. Poprzez przywrócenie instytucji asesora sądowego, większość stanowisk orzeczniczych w sądach rejonowych zajęli niespełna trzydziestoletni absolwenci Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, z których większość trafiła na aplikację bezpośrednio po studiach.
 - A2. W przypadku pozostałych konkursów na stanowiska sędziowskie w sądach rejonowych, nadal tylko na co dziesiąte stanowisko wybierany jest adwokat lub radca prawny. Większość stanowisk obsadzanych jest asystentami sędziów i referendarzami.
 - A3. Przedstawiciele wolnych zawodów, którzy zgłaszali się w ostatnim roku częściej niż w poprzednich latach, osiągnęli sukces znacznie rzadziej – tylko co dziesiąty kandydat wygrywał konkurs – niż osoby zatrudnione w sektorze publicznym: referendarze, asystenci sędziów i prokuratorzy, spośród których co trzeci kandydat zostawał przedstawiony przez KRS do powołania.
 - A4. Powoływani do wyższych szczebli sądownictwa powszechnego są nadal prawie wyłącznie sędziowie sądów niższych instancji, a nie osoby mające doświadczenie w pracy na własny rachunek. Wśród 214 osób wybranych w 2018 roku do sądów okręgowych i apelacyjnych znalazło się zaledwie 3 adwokatów i 1 radca prawny.
- B. Proces wyłaniania najlepszych kandydatów na wolne stanowiska sędziowskie stał się nieco bardziej transparentny:**
- B1. Zwiększeniu transparentności konkursów służy wprowadzenie transmisji z obrad plenarnych Rady, publikacja protokołów z wysłuchań kandydatów oraz obszerniejszy niż do tej pory opis kandydatów, którzy w konkursie nie uzyskali poparcia Rady.
 - B2. Większej transparentności pracy Rady przeszkadza powszechne utajnianie głosowań oraz brak publicznie znanego wzorca oceny kandydatów i wagi stosowanych przez Radę kryteriów.
- C. Decyzje Rady są w większym stopniu wypadkową subiektywnych ocen członków, a nie analizy kandydatur wedle wspólnie ustalonych, obiektywnych kryteriów:**
- C1. Inaczej niż w latach ubiegłych – Rada nie kierowała się przy podejmowaniu decyzji oceną i opinią lokalnego środowiska sędziowskiego. Poparcie uzyskiwały osoby za-

równy z najwyższą, jak i najniższą oceną kwalifikacji wystawioną przez wizytatora; z poparciem samorządu oraz kandydaci co do których samorząd wyraził wyraźny sprzeciw.

- C2. Kryteria i przesłanki, którymi kierowali się dokonujący selekcji członkowie Rady wając kwalifikacje kandydatów, różniły się zarówno w poszczególnych konkursach, jak i między członkami Rady. Świadczy o tym także spadający wskaźnik jednomyślności Rady w głosowaniach.
- C3. Uzasadnienia wyboru zawarte w uchwałach Rady nadal nie dostarczają kandydatom dostatecznej informacji zwrotnej, która mogłaby umożliwić im zrozumienie podstaw decyzji i lepsze ukierunkowanie swojego dalszego rozwoju osobistego i zawodowego.
- C4. W procesie wyboru i awansowania sędziów nadal nie wykorzystuje się osiągnięć nauk o zarządzaniu zasobami ludzkimi ani nowoczesnych narzędzi selekcji. Nie opracowano także profili kompetencyjnych sędziów sądów różnych szczebli i specjalności.

D. Ocena i opiniowanie kandydatów przez lokalne środowisko sędziowskie są nadal dokonywane wg niejasnych i niejednorodnych standardów:

- D1. Nie jest wykorzystywany przy ocenie kandydatów żaden spójny i powszechny wzorzec i skala ocen kwalifikacji sędziego.
- D2. Nie są jasne reguły udzielania poparcia przez lokalne środowisko sędziowskie. Brak jasności reguł i uzasadnienia opinii wyrażonych przez kolegia i zgromadzenia oraz spójności ocen kwalifikacji z opiniami samorządu sprzyja ignorowaniu tych wskaźników przez Radę.
- D3. Brak oceny kwalifikacji i opiniowania kandydatów do Sądu Najwyższego znacząco utrudnił przeprowadzenie konkursów na stanowiska w tym sądzie oraz mógł przyczynić się do obniżenia jakości przebiegu konkursów, czego dowodem są błędy formalne popełnione przy co najmniej jednym z nich.

Schemat przebiegu konkursu na wolne stanowisko sędziowskie

Uwaga! W przypadku konkursów na wolne stanowiska w Sądzie Najwyższym procedura nie przewiduje już etapu oceny kwalifikacji oraz opiniowania przez kolegium i zgromadzenie sędziów.

Ogłoszenie o naborze do danego sądu

- Minister Sprawiedliwości decyduje o liczbie wakatów w danym sądzie
- Minister Sprawiedliwości decyduje o terminie ogłoszenia konkursu na wolne stanowiska sędziowskie w danym sądzie
- Ogłoszenie o naborze na wolne stanowiska sędziowskie ogłaszane jest w Monitorze Sądowym i Gospodarczym

Zgłoszenia kandydatów

- W ciągu 30 dni od ogłoszenia naboru kandydaci (zarówno sędziowie, jak i przedstawiciele innych zawodów) sami zgłaszają swoje kandydatury
- Kandydaci określają sprawy jakie przedstawiają do analizy, załączają zaświadczenia oraz fakultatywnie opinie

Ocena wizytatora

- Prezes właściwego sądu okręgowego lub apelacyjnego wyznacza sędziego wizytatora, który analizuje przedstawione sprawy oraz dokumenty kandydata
- Najczęściej kandydatów ocenia ten sam wizytator; nierzadko dzieje się jednak inaczej i kandydatów startujących w tym samym konkursie oceniają różne osoby
- Przepisy określają jedynie zakres i kryteria oceny; nie określają metodologii, sposobu, ani nazewnictwa w ramach oceny

Opinia Kolegium Sądu

- Kolegium wyraża opinię o każdym z kandydatów w osobnym głosowaniu
- Kolegium złożone jest z prezesa właściwego sądu okręgowego lub apelacyjnego oraz 5 członków wybranych spośród siebie przez sędziów danego sądu

Opinia Zgromadzenia Sędziów

- Zgromadzenie sędziów danego okręgu lub apelacji wyraża opinię w osobnym głosowaniu członków nad każdą kandydaturą
- Zgromadzenie składa się w połowie z sędziów danego sądu okręgowego lub apelacyjnego, a w połowie z reprezentacji sędziów sądów podległych

Rekomendacja Zespołu Roboczego KRS

- Po otrzymaniu dokumentacji od prezesa właściwego sądu, Przewodniczący KRS wyznacza zespół roboczy do zapoznania się z kandydaturami w danym konkursie
- Zespół składa się z kilku sędziów oraz co najmniej jednego posła lub senatora
- Każdy z członków zespołu referuje na posiedzeniu zespołu jednego lub większą liczbę kandydatów
- Sporadycznie zdarza się, że zespół występuje o zgodę Przewodniczącego KRS na osobiste wysłuchanie kandydatów
- Zespół powinien przygotować listę rankingową kierując się kryteriami określonymi w ustawie
- W praktyce członkowie zespołu decydują o rekomendacji głosując nad każdym z kandydatów

Głosowanie KRS

- Członkowie zespołu roboczego referują wynik jego obrad przedstawiając kandydatury i rekomendację zespołu
- KRS decyduje o przedstawieniu wybranych osób do powołania Prezydentowi głosując nad każdym z kandydatów
- Do przedstawienia wniosku o powołanie danej osoby konieczne jest poparcie większości
- Zdarza się, że poparcia nie uzyskuje żaden kandydat lub mniejsza ich liczba niż liczba wolnych stanowisk, których dotyczył konkurs

Podpis Prezydenta

- Ostateczną decyzję o powołaniu wskazanej przez KRS osoby podejmuje Prezydent
- Sporadycznie zdarzało się, że urzędujący Prezydent decydował o nieuwzględnieniu wniosku o powołanie lub awansowanie wskazanej przez KRS osoby
- Nie zdarzyło się dotychczas, aby Prezydent nie powołał osoby wskazanej przez aktualny skład KRS, poza osobą, która uzyskała poparcie mimo nie spełniania kryteriów formalnych

Metodyka badania oraz charakterystyka próby

Badanie, którego owoc stanowi niniejszy raport, przebiegało dwuetapowo. Po pierwsze, podobnie jak w ubiegłorocznej edycji projektu skupiliśmy się na ilościowej i jakościowej analizie uchwał podjętych przez Krajową Radę Sądownictwa dotyczących wyboru kandydatów na wolne stanowiska sędziowskie. Przedmiotem naszego zainteresowania były uchwały podjęte przez obradującą w nowym składzie Krajową Radę Sądownictwa. Zakres czasowy analizowanych uchwał ustalono od pierwszego posiedzenia „nowej” KRS – 27 kwietnia 2018 roku do końca ubiegłego roku. Odmienne niż w poprzednim badaniu, zrezygnowano z losowania próbki na rzecz poddania analizie uchwał dotyczących wszystkich 100 konkursów, w ramach których dokonano wyboru kandydatów na sędziów. Uznaliśmy bowiem, iż w obliczu kontrowersji związanych zarówno z selekcją członków nowej Rady, jak i przebiegiem procedur konkursowych warto zapoznać się szczegółowo z pracą KRS, aby uzyskać możliwie najpełniejszy jej obraz.

Ze 100 konkursów 49 dotyczyło wolnego stanowiska w sądzie rejonowym, 27 – okręgowym, 6 – wojewódzkich sądach administracyjnych, 10 – apelacyjnym, po 4 w NSA i Izbach Sądu Najwyższego. Na 347 wolnych stanowisk obsadzono 325. Odrzucono 666 kandydatur.

Drugi etap badania miał wyłącznie charakter jakościowy. Zależało nam na ukazaniu perspektywy uczestników konkursów przeprowadzonych przez „nową” KRS, przeprowadzono zatem dziewięć wywiadów pogłębionych (IDI, In-Depth Interviews). Wśród respondentów znalazły się zarówno osoby, które zostały wybrane na sędziów, jak i ich konkurenci, ubiegający się o stanowisko w ramach tego samego konkursu.

Kto najczęściej zostaje sędzią?

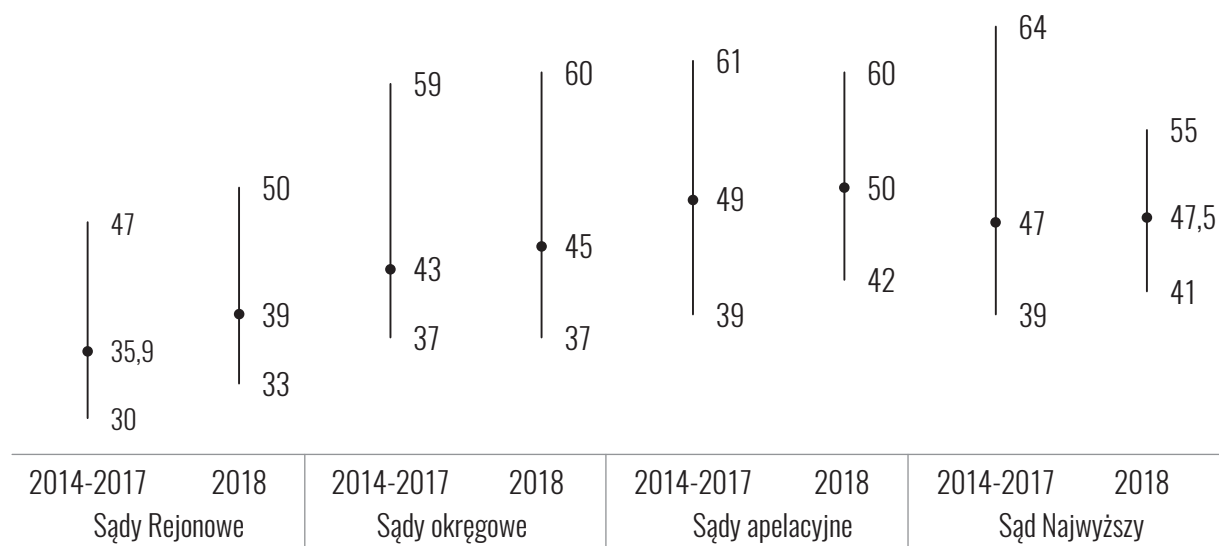
Wiek

Kandydat wybrany na stanowisko sędziego sądu rejonowego w momencie wyboru ma średnio 39 lat. Najmłodszy z kandydatów przedstawionych z wnioskiem o powołanie na stanowisko sędziego sądu rejonowego miał 33 lata, najstarszy zaś 50. W porównaniu z kandydatami wybranymi do sądów rejonowych w latach 2014-2017, ci wyłonieni w zeszłorocznych konkursach okazali się nieco starsi – w poprzedniej edycji badania ustaliliśmy, że w momencie wyboru osoby te miały średnio 36 lat, najmłodsza miała 30 lat, najstarsza – 47.

Osoby wybrane na sędziów sądów okręgowych i apelacyjnych w roku ubiegłym mają przeciętnie 45 i 50 lat. Najmłodsza osoba wybrana na stanowisko sędziego sądu okręgowego miała 37 lat, najstarsza – 62 lata. 42 lata ukończył najmłodszy z kandydatów wyselekcjonowanych

do sądu apelacyjnego, 60 – najstarszy. Także w tym przypadku zeszłoroczni zwycięzcy konkursów na stanowiska sędziowskie w sądach okręgowych i apelacyjnych okazali się starsi niż osoby, które pozytywnie przeszły procedurę konkursową w latach 2014-2017. Przypomnijmy, że wtedy wśród kandydatów wybranych do sądów okręgowych znalazły się osoby w wieku od 37 do 59 lat, a średnia ich wieku wynosiła 43 lata. Z kolei osoby powołane do sądów apelacyjnych w momencie wyboru miały przeciętnie 49 lat, najmłodsza z nich liczyła 39 lat, najstarsza – 61. Średni wiek kandydata wybranego do Sądu Najwyższego wyniósł 47,5 roku, najmłodszy ukończył 41 lat, z kolei najstarszy – 55. Górna granica wieku osób przedstawionych z wnioskiem o powołanie do Sądu Najwyższego w latach 2014-2017 była znacznie wyższa i wyniosła 64 lata. W tamtym okresie liczyły one średnio 47 lat. Najmłodsza z nich w momencie wyboru miała 39 lat.

Wykres 1: Średni, minimalny i maksymalny wiek kandydatów przedstawionych do powołania przez KRS na wolne stanowisko sędziowskie w sądach powszechnych i Sądzie Najwyższym w latach 2014-2017 oraz w roku 2018.

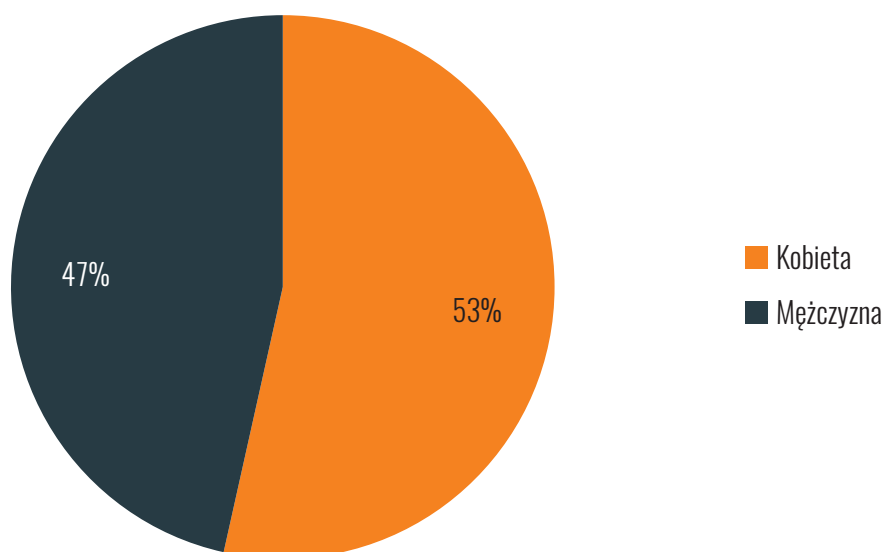

Przeciętny wiek osoby przedstawionej z wnioskiem o powołanie na stanowisko sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego wyniósł 42 lata, najmniej 38, a najwięcej 45 lat. Kandydaci wybrani do Naczelnego Sądu Administracyjnego mieli co najmniej 43 lata, najwięcej – 58, a przeciętnie 50,5 roku.

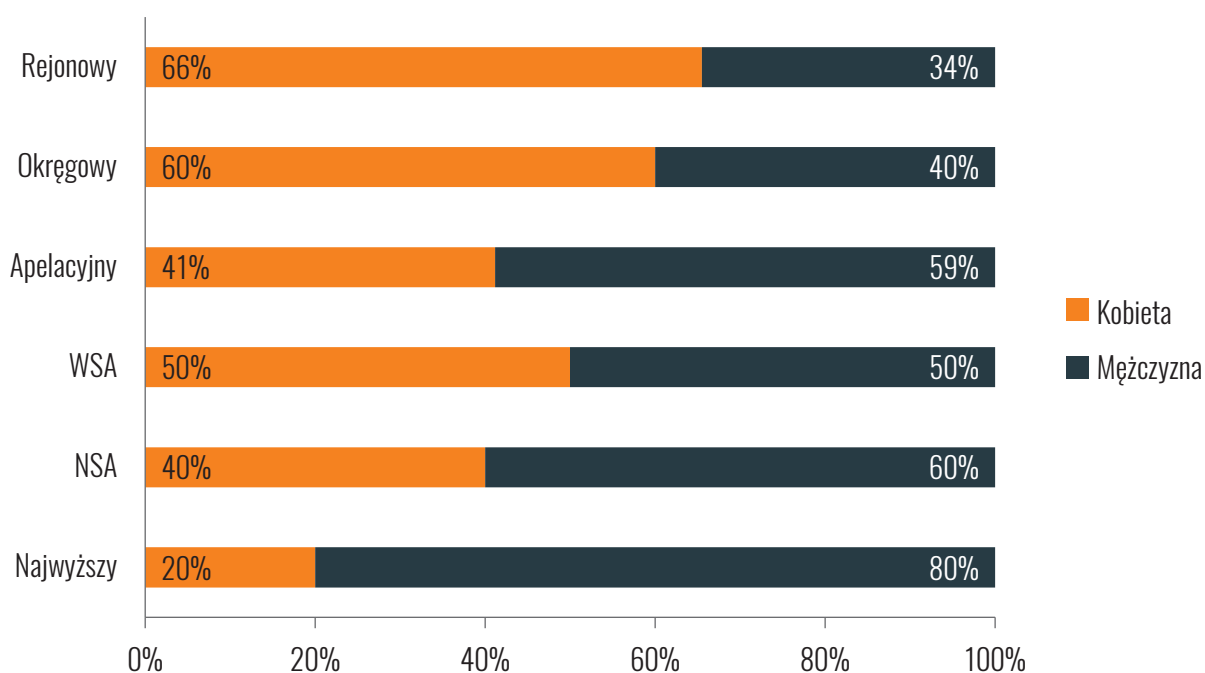
Płeć

Więcej niż połowę (53%) wszystkich kandydatów przedstawionych z wnioskiem o powołanie na stanowisko sędziego stanowią kobiety. Znaczna ich przewaga widoczna jest jednak wyłącznie w sądach rejonowych i okręgowych. W pierwszym przypadku stanowią one 66% osób, które z sukcesem przeszły procedurę konkursową, w drugim zaś 61%. Jeśli weźmiemy pod uwagę sądy apelacyjne, kobiety stanowiły już tylko 41% kandydatów, którzy z powodzeniem przeszli procedurę konkursową.

Wykres 2: Kandydaci przedstawieni z wnioskiem o powołanie na stanowisko sędziego według płci (n=325).

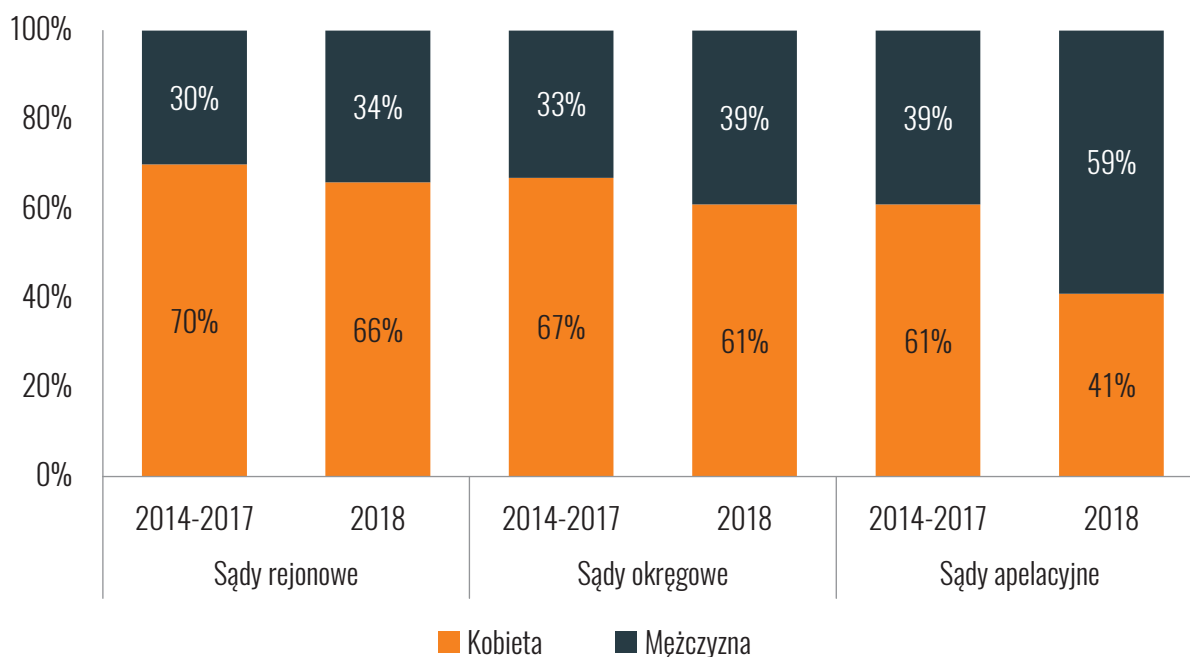

Wykres 3: Kandydaci przedstawieni z wnioskiem o powołanie na stanowisko sędziego według płci i rodzaju sądu.

W porównaniu z ubiegłoroczną edycją badania, przewaga kobiet wśród osób wybranych do sądów powszechnych jest na niższym poziomie – wtedy stanowiły 70% wybranych do sądów rejonowych, 67% – okręgowych, oraz 61% apelacyjnych.

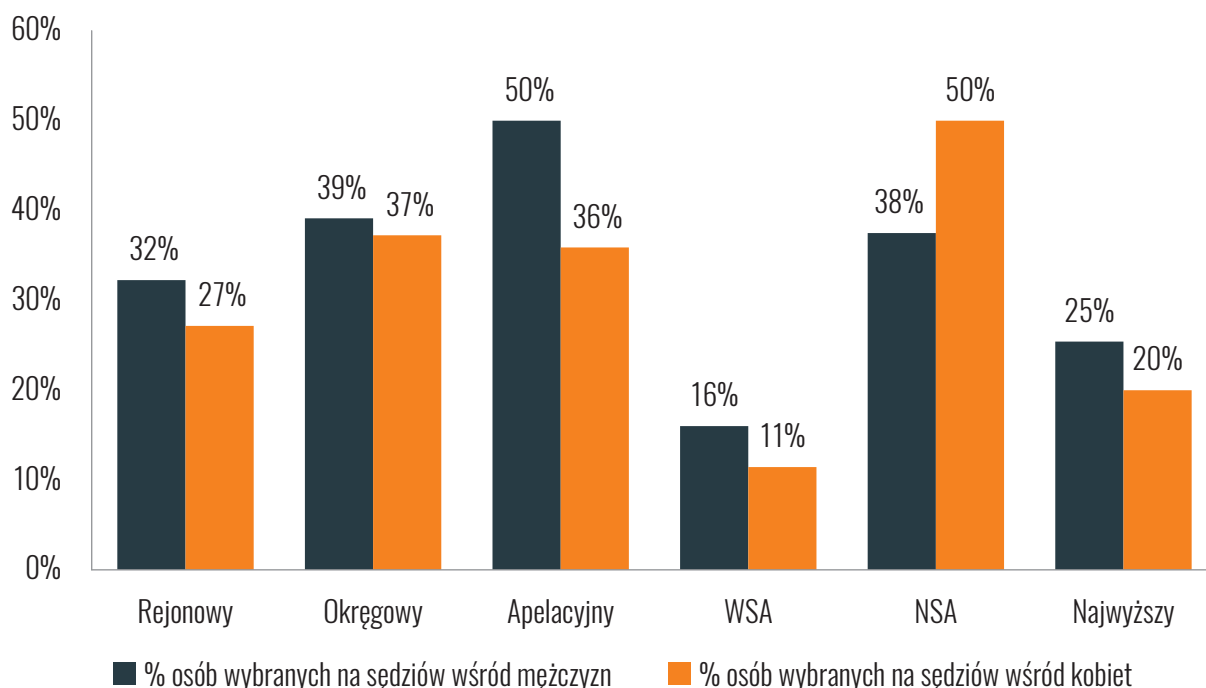
Wykres 4: Kandydaci przedstawieni z wnioskiem o powołanie na stanowisko sędziego według płci i rodzaju sądu w latach 2014-2017 oraz w roku 2018.

Proporcja kobiet i mężczyzn wybranych do sądów administracyjnych okazała się równa. Odsetek kobiet wyselekcjonowanych do Naczelnego Sądu Administracyjnego wynosi 40%. Wśród osób wybranych do Sądu Najwyższego kobiety stanowiły już tylko 20%.

Proporcja płci wśród osób ubiegających się o stanowiska sędziowskie (niezależnie od wyniku konkursu) nie różni się znacznie od kandydatów przedstawionych z wnioskiem o powołanie na stanowisko sędziego – kobiety stanowiły 55% wszystkich kandydatów. Ciekawej informacji dostarczy nam natomiast zestawienie odsetka kandydatów zwyciężskich w ramach danej płci. Okazuje się bowiem, że wśród kandydatów-mężczyzn znajdzie się proporcjonalnie więcej „zwycięzców”, niż wśród kandydatek. Wyjątek stanowi Naczelny Sąd Administracyjny, gdzie na stanowisko sędziego wybrano dwie z czterech kandydujących kobiet oraz trzech z ośmiu kandydujących mężczyzn, jednakże ze względu na niewielkie liczebności nie należy tego przykładu traktować jako szczególnie reprezentatywnego. Zatem liczebna dominacja kobiet – zarówno wśród ogółu kandydatek, jak i tych, które z powodzeniem przeszły procedurę konkursową, nie przekłada się na większe szanse zdobycia stanowiska.

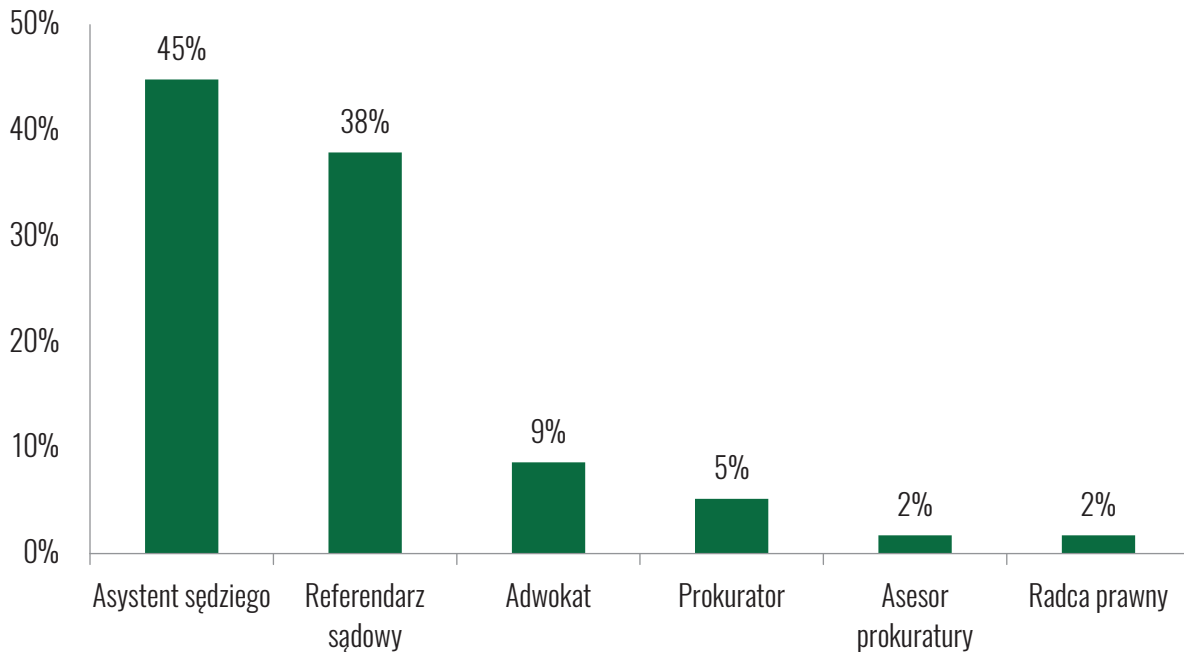
Wykres 5: Odsetek kandydatów wybranych na sędziów wśród wszystkich kandydatów danej płci.

Zawód wykonywany przez kandydatów w chwili ubiegania się o powołanie

Wśród osób wybranych na stanowiska sędziów sądów rejonowych dominują asystenci sędziego (45%) oraz referendarze sądowi (38%). 9% kandydatów, którzy pozytywnie przeszli procedurę konkursową do sądów rejonowych, wykonywało w momencie wyboru zawód adwokata. Przedstawiciele pozostałych zawodów prawniczych byli jeszcze mniej liczni – wśród nich znalazło się trzech prokuratorów (5%), jeden asesora prokuratury (2%) i jeden radca prawny (2%). Jako odrębny przypadek potraktowano kandydata, który oprócz pracy w charakterze referendarza sądowego zatrudniony był także jako adiunkt na uczelni wyższej.

Wykres 6: Odsetek przedstawicieli różnych zawodów wśród kandydatów przedstawionych przez KRS do powołania na wolne stanowisko sędziowskie w sądzie rejonowym w roku 2018.

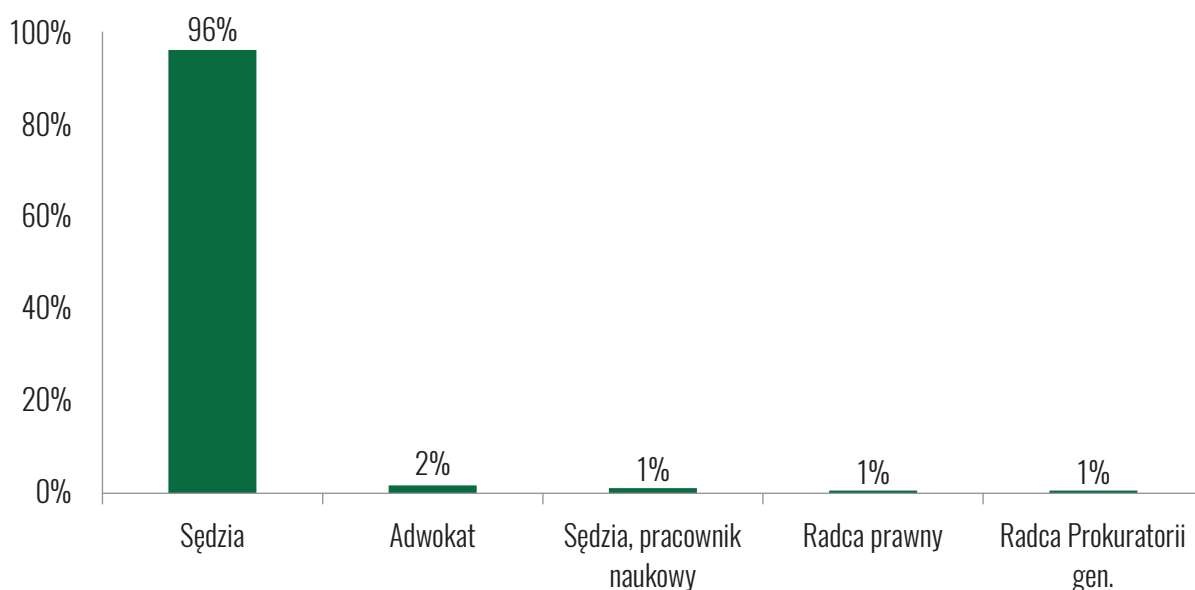
Źródło: Opracowanie własne na podstawie uchwał KRS dotyczących powołania sędziów SR (n=58). Procenty nie sumują się do 100 w wyniku zaokrąglenia.

W porównaniu z zeszłorocznym badaniem, bazującym na konkursach z lat 2014-2017 obserwujemy wzrost powołań adwokatów o trzy punkty procentowe oraz wzrost powołań prokuratorów na stanowiska sędziowskie w sądach rejonowych o dwa punkty procentowe. Odsetek wybranych przez KRS asystentów sędziego i referendarzy sądowych jest nieco niższy, niż wskazany w poprzedniej edycji badania (odpowiednio 47% i 42% w latach 2014-2017). W porównaniu z poprzednią edycją badania, na stanowisko sędziego sądu rejonowego nie został powołany żaden notariusz, wśród osób wyselekcjonowanych przez KRS pojawił się natomiast asesor prokuratury.

Kandydaci, którzy z sukcesem przeszli procedurę konkursową na stanowiska w sądach okręgowych w 96% wywodzili się z zawodu sędziego (w jednym przypadku sędzia pełnił również funkcję profesora na uczelni). Jedynie 3 osoby ze 180 wybranych do sądów okręgowych nie były sędziami – pracowały w zawodzie adwokata.

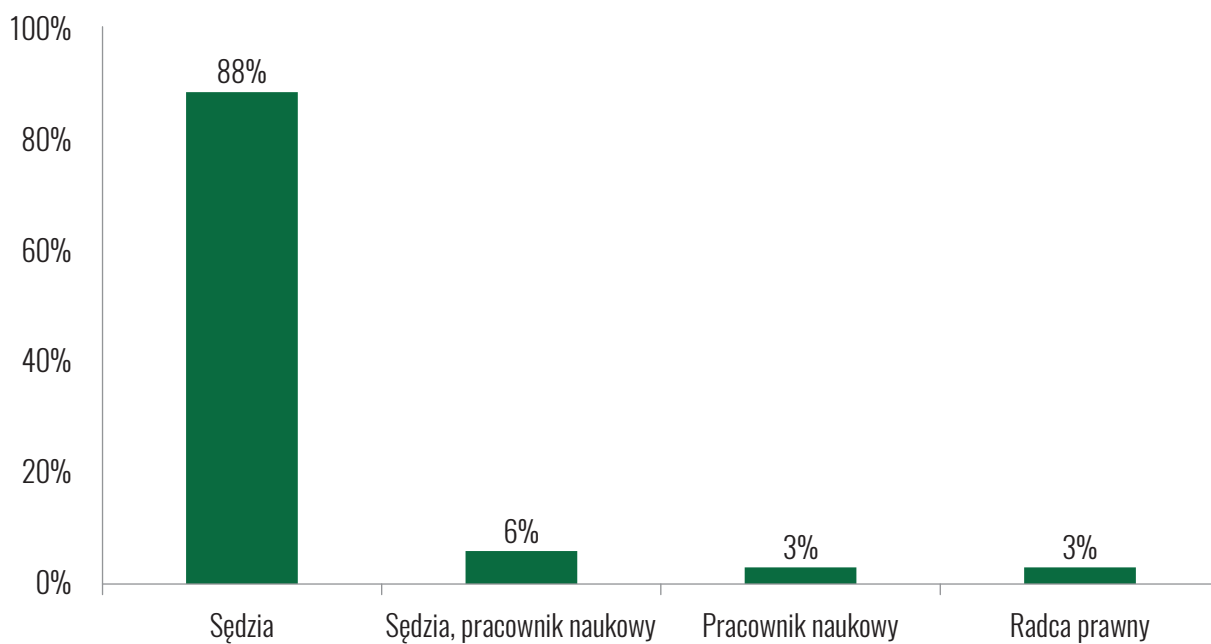
Także w konkursach do sądów apelacyjnych nie obserwujemy znacznego zróżnicowania zawodów zwycięskich kandydatów. Na 34 stanowiska 32 objęli sędziowie (w tym dwóch będących jednocześnie pracownikami naukowymi). Pozostałe dwa stanowiska przypadły radcy prawnemu i profesorowi uczelni wyższej.

Wykres 7: Odsetek przedstawicieli różnych zawodów wśród kandydatów przedstawionych przez KRS do powołania na wolne stanowisko sędziowskie w sądzie okręgowym w roku 2018.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uchwał KRS dotyczących powołania sędziów SO (n=180). Procenty nie sumują się do 100 w wyniku zaokrąglenia.

Wykres 8: Odsetek przedstawicieli różnych zawodów wśród kandydatów przedstawionych przez KRS do powołania na wolne stanowiska sędziowskie w sądzie apelacyjnym w roku 2018.

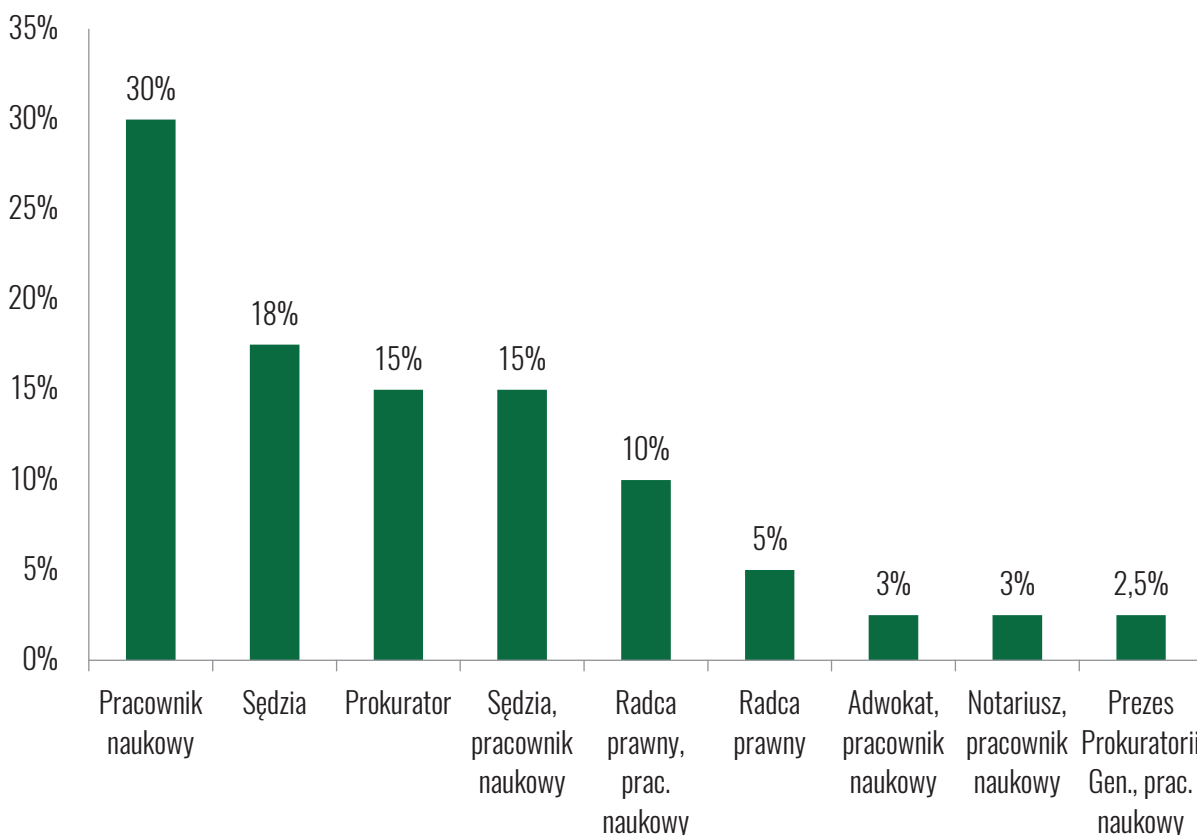

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uchwał KRS dotyczących powołania sędziów SA (n=34). Procenty nie sumują się do 100 w wyniku zaokrąglenia.

Także w zeszłorocznej edycji badania nie obserwowaliśmy zróżnicowania w zakresie zawodów wykonywanych przez osoby wybrane na stanowiska sędziowskie w sądach okręgowych i apelacyjnych – w próbie znalazła się wtedy tylko jedna osoba, która nie była sędzią, a pracownikiem naukowym.

Zgoła inaczej prezentuje się zestawienie zawodów wykonywanych przez osoby wybrane obecnie do Sądu Najwyższego. Na 30% z nich składali się przedstawiciele profesury. Sędziowie z kolei stanowili 18% zwycięskich kandydatów. 15% stanowisk przypadło prokuratorom. Jako odrębną kategorię potraktowano sędziów zatrudnionych na uczelni wyższej, którzy stanowili 15% omawianej grupy. Co dziesiąte stanowisko przypadło radcom prawnym prowadzącym karierę naukową, co dwudzieste – radcom prawnym niezaangażowanym w pracę akademicką. Po jednym stanowisku przypadło adwokatowi, notariuszowi i prezesowi Prokuratury Generalnej jednocześnie mianującymi się profesorami uczelni wyższych.

Wykres 9: Odsetek przedstawicieli różnych zawodów wśród kandydatów przedstawionych przez KRS do powołania na wolne stanowisko sędziowskie w Sądzie Najwyższym w roku 2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uchwał KRS dotyczących powołania sędziów SN (n=40). Procenty nie sumują się do 100 w wyniku zaokrąglenia.

Podnoszenie kwalifikacji

Konieczność podnoszenia kwalifikacji w zawodzie sędziego wynika wprost z artykułu 82a Ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, który głosi m.in., iż *sędzia jest obowiązany stale podnosić kwalifikacje zawodowe oraz jest obowiązany uczestniczyć, w miarę możliwości corocznie, w szkoleniu i doskonaleniu zawodowym organizowanym przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury lub innych formach doskonalenia zawodowego, w celu uzupełnienia specjalistycznej wiedzy i umiejętności zawodowych.*

Przedstawiając w uchwale sylwetkę osoby wybranej na stanowisko sędziowskie zawiera się informacje dotyczące przebiegu jej zatrudnienia i edukacji, w tym także ukończonych studiów podyplomowych i szkoleń. Pomimo ustawowego wymogu, jedynie w przypadku 69% zwycięskich kandydatur odnotowano fakt podnoszenia kwalifikacji w jakiegokolwiek formie. Jednocześnie pamiętać należy, iż brak wzmianki na temat studiów podyplomowych czy szkoleń, w których brał udział kandydat nie musi automatycznie oznaczać zaniechania podnoszenia kompetencji przez daną osobę, a jedynie brak informacji na ten temat. Jako że uchwały KRS stanowią podstawowe źródło wiedzy na temat osób obejmujących stanowiska sędziowskie, warto dołożyć wszelkich starań, aby dostarczały one obywatelom możliwie najbardziej wyczerpujące informacje na temat kwalifikacji i osiągnięć kandydatów.

Zakres tematyczny szkoleń i studiów podyplomowych podejmowanych przez kandydatów na stanowiska sędziowskie bywa bardzo szeroki; poniżej prezentujemy przykłady kilku kandydatur, które zdają się dobrze ilustrować zróżnicowanie kierunków kształcenia:

*(...) ukończyła z wynikiem bardzo dobrym studia podyplomowe w zakresie prawa europejskiego dla sędziów sądów powszechnych organizowane przez Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk. W 2011 r. ukończyła z wynikiem bardzo dobrym studia podyplomowe w zakresie prawa własności intelektualnej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. W 2012 r. ukończyła z wynikiem bardzo dobrym studia podyplomowe w zakresie ekonomii i prawa gospodarczego na Wydziale Zarządzania oraz Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. W 2014 r. ukończyła z wynikiem bardzo dobrym studia podyplomowe w zakresie prawa konstytucyjnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego.*⁴

*W 2009 r. ukończyła studia podyplomowe w zakresie ekonomii, finansów i zarządzania w postępowaniu upadłościowym w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie z wynikiem bardzo dobrym, w 2010 r. studia podyplomowe w zakresie ekonomii i prawa gospodarczego, również w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie, z wynikiem dobrym, a w 2017 r. studia podyplomowe w zakresie prawa restrukturyzacyjnego, upadłościowego i finansowego w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Warszawie, z wynikiem bardzo dobrym.*⁵

4 Uchwała KRS nr 552/2018.

5 Uchwała KRS nr 633/2018.

W 2013 r. ukończył, z wynikiem bardzo dobrym, studia podyplomowe w zakresie prawa karnego materialnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. W 2014 r. ukończył, również z wynikiem bardzo dobrym, studia podyplomowe w zakresie prawa dowodowego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. W 2015 r. ukończył, także z wynikiem bardzo dobrym, studia podyplomowe w zakresie prawa karnego skarbowego i gospodarczego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie a w 2016 r. z wynikiem bardzo dobrym studia podyplomowe w zakresie prawa karnego materialnego i procesowego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Kandydat ukończył także studia podyplomowe w zakresie prawa medycznego, bioetyki i socjologii medycyny na Uniwersytecie Warszawskim. Podnosi kwalifikacje przez uczestnictwo w szkoleniach zawodowych.⁶

Oceny ze studiów i egzaminów

Przeciętny kandydat wybrany przez KRS ukończył studia wyższe prawnicze z oceną dobry plus. Średnia ocen uzyskanych przez zwycięskich kandydatów, którzy przystąpili do egzaminu zawodowego (wyjąwszy egzaminy oceniane wyłącznie pozytywnie lub negatywnie) wyniosła 4,26.

Podobnie przedstawia się sytuacja w przypadku wszystkich kandydatów, nie tylko tych ostatecznie przedstawionych z wnioskiem o powołanie na stanowisko sędziego. Na dyplomie ukończenia studiów przeciętnego kandydata widnieje ocena dobry plus. Przeciętny wynik egzaminu zawodowego (wyrażony na skali ocen) wyniósł 4,19 czyli niewiele mniej, niż w przypadku zwycięskich kandydatów.

Działalność naukowa i wykształcenie dodatkowe

Niemalże co piąty kandydat przedstawiony z wnioskiem o powołanie na stanowisko sędziego legitymuje się tytułem naukowym doktora nauk prawnych, połowa z nich posiada tytuł doktora habilitowanego. W trakcie procedury konkursowej pięcioro odbywało studia doktoranckie.

Działalność publikacyjna stanowi dość oczywisty element Curriculum Vitae osób pracujących naukowo, zatem szczególnie interesujące jest, ilu z pozostałych kandydatów wybranych przez KRS zaangażowało się w tego rodzaju – fakultatywną w ich wypadku – aktywność. Wyjąwszy doktorantów, doktorów, doktorów habilitowanych i profesorów, 5% zwycięskich kandydatów publikuje artykuły, monografie, bądź jest ich współautorem.

Na zdobycie wykształcenia spoza dziedziny prawa nie zdecydowało się wielu kandydatów przedstawionych z wnioskiem o powołanie na stanowisko sędziego w 2018 roku – było ich łącznie trzech. Dwóch ukończyło studia ekonomiczne, jeden – historyczne.

⁶ Uchwała KRS nr 507/2018.

Funkcje w strukturze sądu

26% osób przedstawionych z wnioskiem o powołanie na stanowisko sędziego sądu okręgowego lub apelacyjnego pełniło w trakcie swojej kariery funkcję prezesa lub wiceprezesa sądu. Prezesi i wiceprezesi sądów stanowili 20% zwycięskich kandydatów do NSA i 13% do Sądu Najwyższego. Jeśli spojrzymy na ogół kandydatów, byli i obecni prezesi oraz wiceprezesi sądów stanowili już 30% osób ubiegających się o stanowisko sędziego sądu apelacyjnego. Proporcja osób biorących udział w konkursach dotyczących sądów okręgowych lub NSA z podobnym doświadczeniem pozostaje na zbliżonym, choć niższym poziomie (odpowiednio 18% i 17%). Osoby, które kiedykolwiek pełniły funkcję prezesa lub wiceprezesa sądu stanowiły 6% wszystkich kandydatów do Sądu Najwyższego.

Osoby wybrane na stanowiska sędziowskie przez „nową” KRS w nieco ponad połowie przypadków (51%) pełnią lub pełniły funkcję przewodniczącego lub zastępcy przewodniczącego wydziału. W sądach okręgowych osoby z takim doświadczeniem stanowiły aż 72% wszystkich zwycięskich kandydatów, w apelacyjnych – niewiele mniej (68%). W przypadku Sądu Najwyższego oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego odsetek ten wyniósł odpowiednio 28% i 20%. Co zrozumiałe, zazwyczaj młodszy stażem kandydaci wybrani do wojewódzkich sądów administracyjnych oraz sądów rejonowych nieczęsto mogli pochwalić się pełnieniem funkcji przewodniczącego wydziału (odpowiednio 13% i 3%). Z kolei spośród wszystkich osób biorących udział w konkursach na stanowiska sędziowskie w omawianym okresie, funkcję przewodniczącego lub zastępcy przewodniczącego wydziału najczęściej pełnili kandydaci do sądów apelacyjnych (76%), dopiero w dalszej kolejności osoby kandydujące do sądów okręgowych (62%), NSA (33%), Sądu Najwyższego (14%), wojewódzkich sądów administracyjnych (7%) i sądów rejonowych (2%).

Charakter i osobowość kandydatów wybranych przez KRS

Podobnie jak w latach ubiegłych, jednym z podstawowych elementów ewaluacji przydatności kandydata do zawodu sędziego jest opinia sędziego-wizytatora. Jej podstawę stanowi badanie akt i ocena osiągniętych wyników statystycznych, weryfikacja przebiegu kariery zawodowej, a także opinie służbowe, w których często zawiera się informacje dotyczące cech osobowości i charakteru kandydata, uwidaczniające się zarówno na sali sądowej, jak i poza nią.

Przypomnijmy, że kompetencje miękkie, którymi winien wykazywać się kandydat na sędziego zostały określone w przepisach – np. w art. 61. Ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych *Wymogi wobec kandydata na stanowisko sędziego sądu rejonowego*, który stosuje się także do kandydatów na stanowisko sędziego sądu okręgowego i apelacyjnego czytamy, iż warunkiem powołania do tego urzędu jest posiadanie *nieskazitelnego charakteru*, brak jednak wytycznych, na podstawie których można byłoby ocenić stopień spełnienia tego kryterium.

Szerszego obrazu idealnego kandydata na stanowisko sędziowskie dostarczają przepisy regulujące sposób oceny dokonywanej przez sędziego-wizytatora. Precyzują one, iż ocenie podlega umiejętność właściwej organizacji pracy, przestrzeganie kultury urzędowania, w tym kultury osobistej, a także poszanowanie stron i uczestników postępowania. Konkretnych instrukcji, które pozwoliłyby na standaryzację procesu ewaluacji tych kompetencji, a więc i na ich transparentność – niestety brak.

Umiejętność organizacji pracy własnej

Właściwa organizacja pracy stanowi niezbędny warunek pełnienia obowiązków orzeczniczych w sposób rzetelny i terminowy. W prezentowanych w uchwałach KRS sylwetkach kandydatów na sędziów nieczęsto wspomina się wprost o opanowaniu przez nich tej umiejętności (dotyczy to raptem 20% wszystkich osób przedstawionych z wnioskiem o powołanie na stanowisko sędziego). Jeżeli jednak zwrócimy także uwagę na kompetencje i cechy pokrewne – zaangażowanie, sprawność podejmowania czynności, pracowitość, obowiązkowość, skrupulatność, odsetek ten wzrośnie do 42%. Najczęściej przymioty te przypisywane były osobom wybranym do sądów rejonowych (62%), a w dalszej kolejności sądów okręgowych (46%) i apelacyjnych (44%). Nie da się nie zauważyć – szczególnie pamiętając ustalenia, które poczyniliśmy w ubiegłorocznej edycji badania – że zwycięscy kandydaci obecnie nieczęsto chwaleni są za umiejętność organizacji pracy. Przypomnijmy, że w latach 2014-2017 dotyczyło to prawie 87% kandydatów wybranych na stanowisko sędziego w sądzie rejonowym, 90% – okręgowym i 81% – apelacyjnym. Należy mieć świadomość, iż opieramy się jedynie na dokumentach referujących wielostronicowe opinie o kandydatach na stanowiska sędziowskie, a nie na materiałach źródłowych. Podkreślamy jednocześnie, iż uchwała Krajowej Rady Sądownictwa stanowi podstawowe źródło wiedzy o osobach kandydujących i wybranych na stanowiska sędziowskie, powinna więc zawierać jak najwięcej informacji na temat okoliczności uzasadniających ostateczną decyzję Rady.

Poniższe cytaty ukazują przykładowe zestawy cech przywołyiwanych przy okazji omawiania sposobu pracy kandydatów na stanowiska sędziowskie:

Jako pracownik jest osobą obowiązkową, skrupulatną i sumienną⁷.

Zaakcentowano, że kandydat posiada umiejętność podejmowania odpowiednio szybkich i trafnych decyzji, a także samodzielnego organizowania swojej pracy⁸.

Wyniki statystyczne kandydata bywały niekiedy interpretowane z uwzględnieniem jego życia prywatnego:

⁷ Uchwała KRS nr 516/2018.

⁸ Uchwała KRS nr 615/2018.

*Sędzia wizytator podkreśliła, że wyniki osiągnięte przez kandydata opisane w sprawozdaniu obejmują okres, w którym znajdował się w bardzo trudnej sytuacji życiowej. Zatem – w jej ocenie – świadczy to o jego dużej **odporności psychicznej, odpowiedzialności, pracowitości oraz determinacji** we właściwym wykonywaniu obowiązków sędziego⁹.*

Kultura osobista oraz poszanowanie stron i uczestników postępowania

Przestrzeganie zasad kultury osobistej oraz poszanowanie stron i uczestników postępowania to kolejne aspekty pracy kandydata na sędziego, które poddawane są weryfikacji przez sędziów-wizytatorów. Za kulturę osobistą doceniono 18% osób, które pozytywnie przeszły procedurę konkursową – 24% wybranych do sądów rejonowych, po 21% – sądów okręgowych i apelacyjnych. Podobnie jak w przypadku organizacji pracy, w latach 2014-2017 zwycięscy kandydaci byli częściej chwaleni za kulturę osobistą. Najczęściej miało to miejsce w przypadku osób przedstawionych z wnioskiem o powołanie na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego (34%), rejonowego (34%), oraz przy co czwartej kandydaturze do sądu okręgowego (25%).

W zawartych w uchwałach KRS prezentacjach kandydatur znajdziemy szeroki wachlarz przymiotów osobowości i charakteru, którymi mieli wykazać się w toku dotychczasowej pracy. Wiele z nich, choć nieuwzględnionych w przepisach, uznano za na tyle istotne, by dodatkowo uzasadniały dokonany wybór. Wraz z kulturą osobistą często jednym tchem przywołuje się cechy pokrewne, takie jak uprzejmość, opanowanie, właściwe traktowanie stron, uczynność i koleżeństwo, które podkreślać mają nie tylko właściwe zachowanie na sali sądowej, ale i we współpracy z innymi sędziami, pracownikami sądu i przełożonymi.

(...) opiniowany prowadzi rozprawy kulturalnie, przestrzega uprawnień procesowych stron, (...) jest zaangażowany w pracę wydziału, służy pomocą i chętnie zastępuje sędziów nieobecnych z powodu choroby¹⁰.

Jest osobą zdecydowaną, ale niekonfliktową. Jej cechy charakteru pokazują, że potrafi sobie radzić w sytuacjach stresowych i wymagających szybkich decyzji¹¹.

Ponadto posiada umiejętność bezkonfliktowej współpracy w rozwiązywaniu problemów. Jest osobą pracowitą, sumienną, obowiązkową i rzetelną¹².

o wysokiej kulturze osobistej, taktowną, uprzejmą i koleżeńską. Cechuje ją spokój i opanowanie, co ma niewątpliwe znaczenie w pracy sędziego¹³.

9 Uchwała KRS nr 507/2018.

10 Uchwała KRS nr 550/2018.

11 Uchwała KRS nr 550/2018.

12 Uchwała KRS nr 465/2018.

13 Uchwała KRS nr 507/2018.

Jest osobą o wysokiej kulturze osobistej, posiada umiejętność pracy w zespole i przejawia przyjazny stosunek do innych osób. Cechuje go wysoka kultura zawodowa i osobista¹⁴.

Jest osobą spokojną, taktowną i generalnie obojętną, jego zachowanie na sali rozpraw nie budzi zastrzeżeń. Właściwie reprezentuje interesy stron składając wnioski dowodowe i środki odwoławcze. W uzasadnionych przypadkach dąży do ugodowego zakończenia postępowania¹⁵.

Posiada wszystkie cechy dobrego sędziego: jest pracowity, sumienny, rzetelny, ma bardzo dużą wiedzę prawniczą i bardzo dobrze opanowany warsztat pracy, a przy tym jest osobą skromną, opanowaną, kulturalną i koleżeńską¹⁶.

Z uwagi na taktowność i wysoką kulturę osobistą opiniowanej, nie budzi zastrzeżeń jej współpraca z innymi osobami, zarówno sędziami, jak i pracownikami sekretariatu¹⁷.

Pani sędzia stwierdziła, że kandydatkę cechuje wysoka kultura osobista i duża empatia¹⁸.

W stosunku do przełożonych, pracowników i interesantów jest miły, grzeczny i taktowny. Jest osobą o wysokiej kulturze osobistej¹⁹.

Poszanowanie stron i uczestników postępowania niezwykle rzadko pojawia się w charakterystykach osób przedstawionych z wnioskiem o powołanie na stanowisko sędziego. Na spełnienie tego kryterium zwrócono uwagę jedynie w przypadku 19 ze wszystkich 325 kandydatur, którzy uzyskali rekomendację KRS (6%). Poszanowaniem stron i uczestników postępowania miało wykazać się 5% osób wybranych do sądów rejonowych, 8% – do sądów okręgowych i 6% – do sądów apelacyjnych. W poprzedniej edycji badania wykazaliśmy, że wskazano na tę cechę w przypadku 3,5% zwycięskich kandydatur do sądów rejonowych, 11% okręgowych i 10% apelacyjnych.

*Cechuje go wysoka kultura osobista, jest **taktowny i uprzejmy w stosunku do przełożonych, współpracowników jak i stron postępowania**²⁰.*

14 Uchwała KRS nr 528/2018.

15 Uchwała KRS nr 552/2018.

16 Uchwała KRS nr 552/2018.

17 Uchwała KRS nr 633/2018.

18 Uchwała KRS nr 551/2018.

19 Uchwała KRS nr 352/2018

20 Uchwała KRS nr 505/2018.

Prosty język, klarowność rozumowania

Jedną z podstawowych zasad sprawiedliwości proceduralnej (w rozumieniu nauk społecznych) jest klarowność reguł, w oparciu o które toczy się postępowanie, w tym także okoliczności, które rozstrzygają o jego ostatecznym wyniku. Jeśli strony orientują się w tym, co dzieje się na sali sądowej, a ponadto przyjmują ze zrozumieniem podjętą decyzję, ich subiektywne poczucie sprawiedliwości może zostać niezachwiane nawet w przypadku niekorzystnego rozstrzygnięcia²¹.

Warto zatem odnotować, iż kompetencją zwracającą uwagę sędziów-wizytatorów jest umiejętność sporządzania uzasadnień decyzji w sposób pozwalający na zrozumienie stojących za nią motywów. Wizytatorzy oceniają jakość argumentacji i logikę wyводу, a także posługiwania się zrozumiałym dla stron językiem.

*W ocenie kwalifikacji podano, że uzasadnienia decyzji sporządzanych przez kandydata zwracają uwagę starannością zredagowania, bardzo dobrym, **wnikliwym, a jednocześnie klarownym i przystępnym ukazaniem motywów**, z uwagi na które skład orzekający podjął sformułowane w osnowie decyzji rozstrzygnięcie²².*

*Uzasadnienia sporządzane przez opiniowanego spełniają wymogi ustawowe, a przy tym są zwięzłe, ale zarazem wyczerpujące, każdorazowo prawidłowo ujmują istotę sprawy, czyniąc to jednocześnie w sposób **jasny i zrozumiały dla czytelnika**²³.*

*Należy także zwrócić uwagę na dobrą jakość sporządzanych uzasadnień, które spełniają wszelkie wymogi określone w art. 328 § 2 k.p.c., zawierają **wyczerpującą argumentację i napisane są zrozumiale**²⁴.*

*Opiniujący podkreślił, że poza spełnianiem wymogów określonych przepisami prawa, uzasadnienia sporządzane przez kandydata zawierają **sformułowania logiczne, precyzyjne, z użyciem bogatego słownictwa, jasno dając odpowiedź na pytanie dlaczego takie, a nie inne rozstrzygnięcie zostało wydane**²⁵.*

*Prezentuje wysoki poziom wiedzy prawniczej, sprawnie prowadzi rozprawę, sporządzane przez nią **uzasadnienia orzeczeń są dobrze uargumentowane i napisane poprawnym, zrozumiałym dla stron językiem**²⁶.*

21 Burdziej, Stanisław. 2017. *Sprawiedliwość i prawomocność*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK

22 Uchwała KRS nr 580/2018.

23 Uchwała KRS nr 615/2018.

24 Uchwała KRS nr 443/2018.

25 Uchwała KRS nr 576/2018.

26 Uchwała KRS nr 455/2018.

*Prezentuje takie cechy charakteru jak sumienność, rzetelność, niezwykłą pracowitość, **posługuje się precyzyjnym a jednocześnie bardzo komunikatywnym językiem**²⁷.*

*Dodatkowo na podkreślenie zasługuje jej **umiejętność komunikowania się na zewnątrz, poprawność formułowania wypowiedzi w języku prawniczym w formie ustnej i pisemnej**²⁸.*

*Forma i treść sporządzonych przez kandydata uzasadnień orzeczeń wskazują, że posiada on **umiejętność posługiwania się komunikatywnym, zrozumiałym językiem**²⁹.*

*(...) posiadała rzadką **umiejętność zwięzłego, a jednocześnie przekonującego i trafiającego w istotę rozstrzygnięcia argumentowania. Język prawniczy, którym w swojej pracy posługuje się Pani asystent, nie budzi zastrzeżeń. Projekty uzasadnień i orzeczeń zostały sporządzone w sposób komunikatywny, jednoznaczny i przekonujący. Pozwalają w profesjonalny, ale zarazem przystępny sposób przybliżyć osobom bez przygotowania prawniczego motywy i podstawy prawne wyroków**³⁰.*

Promowanie mediacji

Kandydaci bywali niekiedy doceniani za promowanie rozwiązań mediacyjnych oraz umiejętność przekonania skonfliktowanych stron do rozwiązań ugodowych. Niestety, nie zdarzało się to często – za podobną aktywność pochwalono jedynie cztery osoby przedstawione z wnioskiem o powołanie na stanowisko sędziego.

*W prawie każdej sprawie Pani sędzia proponuje stronom skorzystanie z **mediacji** i **umiejętnie nakłania do zawarcia ugody**³¹.*

*Szczególnego podkreślenia wymaga, że w kilku skontrolowanych sprawach **doszło do zawarcia ugody, co wynika również z predyspozycji osobowościowych opiniowanej i poszukiwania przez nią rozwiązań akceptowanych przez wszystkich uczestników postępowania. Jest to niewątpliwie pożądana zdolność, zwłaszcza w przypadku osoby wykonującej zawód sędziego**³².*

27 Uchwała KRS nr 528/2018.

28 Uchwała KRS nr 516/2018.

29 Uchwała KRS nr 507/2018.

30 Uchwała KRS nr 224/2018.

31 Uchwała KRS nr 443/2018.

32 Uchwała KRS nr 633/2018.

*W okresie pełnienia funkcji Prezesa Sądu, kandydatka szczególną uwagę poświęciła **promocji postępowania mediacyjnego**. Współpraca z mediatorem Polskiego Centrum Mediacji pozwoliła na zorganizowanie spotkań informacyjnych w siedzibie Sądu, które odbywają się stale dwa razy w miesiącu. Promowała mediację jako alternatywny sposób rozwiązywania sporów oraz program edukacji prawnej młodzieży podczas debat o bezpieczeństwie mieszkańców organizowanych przez Komendanta Powiatowego Policji (...). **Działania te spowodowały, że w pierwszym kwartale 2018 r. odsetek spraw kierowanych do mediacji w stosunku do wszystkich spraw wpływających do Sadu, w których mediacja może być zastosowana wyniósł 1.26**³³.*

Aktywność i doświadczenie poza wymiarem sprawiedliwości

Właściwe wykonywanie zawodu sędziego bywa utożsamiane nie tylko z kwalifikacjami merytorycznymi, stabilnością orzecznictwa czy kulturalnym odnoszeniu się do uczestników postępowania i pracowników administracji sądu. Zarówno nasi rozmówcy, jak i sędziowie-wizytatorzy wychodzą niekiedy z założenia, iż sędzią pozostaje się także po godzinach pełnienia urzędu:

*W ocenie opiniującej, zarówno ugruntowana wiedza prawnicza, **doświadczenie życiowe i zawodowe**, jak też cechy osobowości Pana (...), **nienaganna postawa zarówno w służbie, jak i poza służbą**, dowodzą, że spełnia on wymagania stawiane kandydatom ubiegającym się o stanowisko sędziego sądu okręgowego i daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków w przypadku powołania go na to stanowisko*³⁴.

Wspomniane w powyższym fragmencie doświadczenie życiowe również traktuje się jako atut, który okazuje się bezcenny w pracy orzeczniczej:

*Z oceny kwalifikacyjnej wynika, że kandydat posiada dużą wiedzę, którą potrafi zastosować w praktyce, a ponadto jest osobą **dojrzałą**, mającą stosowne **doświadczenie życiowe**, potrafiącą w sposób **racjonalny dokonać wnikliwej oceny dowodów i wyważyć interesy stron***³⁵.

Na korzyść kandydatów przemawia także ich zaangażowanie w działalność edukacyjną i społeczną, która traktowana jest nie tylko jako dodatkowe doświadczenie, ale przede wszystkim jako dowód posiadania przymiotów charakteru i postawy etycznej pożądanych u osób pełniących tak doniosłą funkcję w społeczeństwie.

33 Uchwała KRS nr 516/2018.

34 Uchwała KRS nr 552/2018.

35 Uchwała KRS nr 359/2018.

Podkreślenia wymaga również jej zaangażowanie w działalność propagującą i popularyzującą wiedzę na temat funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości³⁶.

Z akt osobowych wynika także, że była zaangażowana w udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz współpracowała z fundacjami zajmującymi się różnymi kwestiami społecznymi – co świadczy o wysokich walorach etycznych kandydatki, szczególnie ważnych w przypadku osób ubiegających się o urząd sędziego. (...), powiązane z wielką wrażliwością na potrzeby osób niepełnosprawnych, pozwala na wyrażenie pozytywnego stanowiska dotyczącego kandydatki³⁷.

W dniu 5 listopada 2015 r. została odznaczona Odznaką „Przyjaciel Dziecka”, nadawaną przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci za pracę społeczną dla dobra dzieci. Uzyskała również podziękowania Towarzystwa Przyjaciół Dzieci za wspierającą pracę w Komisji Kwalifikacyjnej przy Ośrodku Adopcyjno-Opiekuńczym TPD (...)³⁸.

Przyczyny odrzuceń kandydatur

Jak głosi art. 37. Ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, w sytuacji, gdy na jedno stanowisko sędziowskie zgłosi się więcej niż jeden kandydat:

(...) Rada rozpatruje i ocenia wszystkie zgłoszone kandydatury łącznie. W takim przypadku Rada podejmuje uchwałę obejmującą rozstrzygnięcia w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego w stosunku do wszystkich kandydatów³⁹.

Zarówno kandydaci, jak i wszystkie osoby zainteresowane procedurą obsadzania stanowisk sędziowskich, powinny być w stanie zrekonstruować proces decyzyjny, który stał za wyborem konkretnych osób. Z tego względu rozstrzygając konkursy, Krajowa Rada Sądownictwa oprócz przedstawienia sylwetek kandydatów, powinna zadbać o możliwie szczegółowe uzasadnienie podjętej decyzji.

Oceny ze studiów i egzaminu

W przypadku ubiegania się o stanowisko sędziego sądu okręgowego lub apelacyjnego, oceny ze studiów i egzaminu zawodowego zdają się nie grać zbyt wielkiej roli, gdyż kandydaci zazwyczaj dysponują już odpowiednim doświadczeniem zawodowym i, ewentualnie, szeregiem

³⁶ Uchwała KRS nr 443/2018.

³⁷ Uchwała KRS nr 507/2018.

³⁸ Uchwała KRS nr 436/2018.

³⁹ Art. 37. Ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa

dotychczasowych atutów, które są bardziej miarodajne niż – oddalone już w czasie – wyniki w nauce. Jeżeli jednak rozstrzygany konkurs dotyczy stanowiska sędziego sądu rejonowego, to właśnie oceny mogą okazać się czynnikiem decydującym o ostatecznym wyborze KRS mimo, że nie stanowią kryterium ujętego w ustawie:

Nie sposób nie zauważyć, że podane wyżej dane korespondują z treścią rekomendacji Rady, która udzieliła poparcia kandydatce posiadającej wyższe – w ramach tego postępowania – oceny zarówno z egzaminu sędziowskiego, jak i na dyplomie ukończenia wyższych studiów prawniczych. W przypadku ubiegania się o pierwsze stanowisko sędziowskie, ocena z egzaminu sędziowskiego i wynik ukończenia studiów prawniczych pozostaje istotnym kryterium oceny⁴⁰.

Doświadczenie zawodowe i staż pracy

Bogate doświadczenie zawodowe i imponujący staż pracy kandydata bez wątplenia znajdują uznanie Krajowej Rady Sądownictwa. Nie zawsze jednak jest oczywiste, na jakiej podstawie określana jest długość stażu pracy, np. czy brana jest pod uwagę wyłącznie praca orzecznicza, czy również delegacje do Ministerstwa Sprawiedliwości, czy praca naukowa i dydaktyczna liczona jest dodatkowo, jeśli wykonywana jest równoległe z obowiązkami orzeczniczymi.

Pomimo tego, że Zgromadzenie zaopiniowało pozytywnie jedynie kandydaturę Pana (...), to jednak w ocenie Rady, ogólna ocena kwalifikacji zawodowych Pani (...), w tym zwłaszcza kilkakrotnie dłuższe doświadczenie orzecznicze na stanowisku sędziego sądu okręgowego przy co najmniej równie pozytywnej ocenie jej kwalifikacji przez sędziego wizytatora, jednoznacznie przemawiają za udzieleniem jej poparcia w tym postępowaniu⁴¹.

Ocenę kwalifikacji (...) sporządził także (...)który stwierdził, że akta spraw, które według oczekiwań opiniującego miałyby dowodzić szczególnych kwalifikacji kandydatki w przeważającej części pokazują dobrą znajomość wykonywanego zawodu adwokata. Jednak nie temu służy ich przedłożenie. Jeżeli opiniowana nie była w stanie przedstawić takich spraw, które mogłyby świadczyć o jej szczególnej wiedzy prawniczej, to zdaniem opiniującego świadczy to o skromnym, w tym względnie, dorobku zawodowym, nieadekwatnym do oczekiwań i wymagań stawianych kandydatowi na stanowisko sędziego sądu okręgowego. Niektóre sprawy zostały wręcz przedstawione niefortunnie, gdyż nie spełniają oczekiwań nawet tych, które sformułowane powinny być przy ubieganiu się o stanowisko sędziego sądu rejonowego⁴².

40 Uchwała KRS nr 624/2018.

41 Uchwała KRS nr 609/2018.

42 Uchwała KRS nr 633/2018.

Zdaniem Rady, Pan (...) nie posiada obecnie optymalnego doświadczenia zawodowego. Kandydat wykonuje zawód radcy prawnego dopiero od 4 lat a zatem spełnia ustawowe kryterium stażu jedynie w minimalnym stopniu. Również dopiero od 2014 r. pracuje w administracji podatkowej (na stanowisku radcy prawnego), a zatem **nie zdążył jeszcze zdobyć odpowiedniego doświadczenia w stosowaniu prawa administracyjnego**. Kandydat ten uzyskał również niższe poparcie Kolegium Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego (...) niż rekomendowani kandydaci⁴³.

Nie bez znaczenia jest również to, że **staż Pana (...) na stanowisku sędziego sądu okręgowego jest trzykrotnie dłuższy niż staż pozostałych kandydatów, którzy urząd len pełnią od ok. 5 lat**. W związku z tym, że niniejsze postępowanie obejmuje wyłącznie jedno stanowisko sędziowskie. Rada mogła rekomendować tylko jednego spośród trzech bardzo dobrych kandydatów⁴⁴.

Zespół zwrócił uwagę, że wprawdzie (...) uzyskała również ocenę bardzo dobrą na dyplomie ukończenia wyższych studiów prawniczych, a ponadto ocenę dobrą plus z egzaminu sędziowskiego, pozytywną ocenę swojej pracy i kwalifikacji zawodowych, wysokie poparcie środowiska sędziowskiego i posiada odpowiednie kwalifikacje merytoryczne, jednak w niniejszym postępowaniu nie wypełnia, w ocenie zespołu, łącznie kryteriów wyboru w tak wysokim stopniu, jak (...), która **posiada większe doświadczenie życiowe i zawodowe oraz korzystniej zaprezentowała się podczas rozmowy z zespołem Krajowej Rady Sądownictwa**⁴⁵.

Opiniujący stwierdzili, że kandydatka spełnia warunki do ubiegania się o powierzenie jej stanowiska sędziego, jednak powinno to być stanowisko w sądzie rejonowym z uwagi na **krótkie doświadczenie zawodowe wynikające z praktykowania zawodu adwokata oraz brak szkoleń w ostatnim okresie** (udokumentowano jedynie dwie konferencje szkoleniowe organizowane przez Naczelną Radę Adwokacką w 2013 r. i jedną konferencję organizowaną przez Pomorską Izbę Adwokacką w 2015 r.). W związku z powyższym opiniujący kandydaturę Pani (...) na stanowisko sędziego sądu okręgowego uznali za **przedwczesną**⁴⁶.

43 Uchwała KRS nr 580/2018.

44 Uchwała KRS nr 550/2018.

45 Uchwała KRS nr 353/2018.

46 Uchwała KRS nr 552/2018.

Uchybienia w warsztacie pracy

Nie jest zaskoczeniem, że dla Krajowej Rady Sądownictwa uchybienia w warsztacie pracy lub postępowania dyscyplinarne rozstrzygnięte na niekorzyść kandydata miewają skutek dyskwalifikujący.

*Jakość pism procesowych, których autorem był kandydat, w wielu przypadkach budziła jednak istotne zastrzeżenia. Podkreślić trzeba, że często **pisma te nie spełniały wszystkich wymogów formalnych lub nie były opłacane, co uniemożliwiało niezwłoczne nadanie im dalszego biegu**, za szczególnie naganną praktykę uznać trzeba przedkładanie przez kandydata jako pełnomocnika strony pism procesowych w niepełnej postaci, to jest złożonej wyłącznie z pierwszej strony pisma bez własnoręcznego podpisu składającego i bez załączników (ewentualnie z załączonym odpisem pełnomocnictwa) i uzupełnianie braków formalnych tych pism dopiero po wezwaniu przez Sąd lub z własnej inicjatywy na dalszym etapie postępowania. Biorąc pod uwagę, że taki sposób postępowania kandydata stwierdzono w kilkunastu sprawach spośród analizowanych, uznać trzeba, że było to świadome działanie z jego strony, co ocenić należy ujemnie z punktu widzenia kryteriów, gdyż **prowadziło w sposób oczywisty do przedłużenia postępowań sądowych, a zarazem narażało reprezentowaną przez kandydata stronę na zwrot (odrzućenie) składanych w jej imieniu pism w takiej niepełnej postaci**. Niezależnie od tego wskazać należy, że także w przypadku składania pism w pełnej postaci zdarzało się wielokrotnie, że były one dotknięte brakami formalnymi lub nieopłacone, co prowadziło do konieczności wszczęcia procedury uzupełnienia tych braków, przedłużając czas trwania postępowań sądowych z udziałem kandydata. Szczególną uwagę należy zwrócić na mające kilkakrotnie miejsce przypadki nieprawidłowego wykazania umocowania do reprezentowania strony, polegające między innymi na zaniechaniu przedstawienia dokumentów wykazujących umocowanie osób podpisanych na pełnomocnictwie do reprezentowania strony czy też przedstawieniu pełnomocnictwa uprawniającego do reprezentowania innego podmiotu niż strona (uczestnik postępowania), ewentualnie wadliwym poświadczeniu odpisu pełnomocnictwa⁴⁷.*

Wobec kandydata toczył się **szereg postępowań dyscyplinarnych**. Były na niego nakładane kary dyscyplinarne, m.in. upomnienie, nagana oraz kary pieniężne. Decyzją Dziekana Okręgowej Rady Adwokackiej (...) został zawieszony, a następnie, uchwałą tej Rady z dnia (...) **skreślony z listy adwokatów** (...) Izby Adwokackiej. Orzeczeniem Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej (...) został wydany z adwokatury. **Prawomocne ukaranie licznymi karami dyscyplinarnymi, w szczególności zaś karą dyscyplinarną wydalenia z adwokatury niewątpliwie rzutuje w sposób negatywny na ocenę przydat-**

47 Uchwała KRS nr 633/2018.

ności kandydata do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego. Kandydat legitymuje się wieloletnim doświadczeniem zawodowym, ale zaledwie od dwóch lat pełni urząd na stanowisku sędziego⁴⁸.

Niestety w wielu sprawach miały miejsce poważne uchybienia w zakresie sprawności i szybkości postępowania, które prowadziły do znacznych przewlekłości, co zasadniczo obniżyło ogólnie dobrą ocenę jego pracy. Stwierdzone uchybienia wynikały z niedoskonałości warsztatu pracy i braku nadzoru nad wykonywaniem zarządzeń i prowadzi do poważnych uchybień W zakresie rozpoznawania spraw oraz obniżenia efektywności podejmowanych czynności: w ocenie opiniującego mimo, że wskazane wadliwości były istotne i miały miejsce w wielu sprawach, to jednak nie rzutowały one na ogólnie pozytywną ocenę kwalifikacyjną. W sporządzaniu oceny kwalifikacji opiniujący nie dokonał oceny predyspozycji osobowościowych opiniowanego, ani przestrzegania przez niego zasad etyki wykonywanego zawodu⁴⁹.

Krytyka wyborów zawodowych kandydatów

Krajowa Rada Sądownictwa niejednokrotnie stwierdzała, że dotychczasowa kariera kandydata predestynuje go do wybrania innej drogi zawodowej, niż praca w charakterze sędziego. KRS wyrażała obawę o możliwość pogodzenia obowiązków orzeczniczych z pracą naukową, jeżeli kandydat nie zamierzał z niej zrezygnować. W poniższym przykładzie Rada wyrokuje na temat preferencji zawodowych kandydatów i wnioskuje na temat niejednoznaczności planów zawodowych jednego z nich, choć można mieć wątpliwości, czy istnieją przesłanki do wyciągnięcia takich wniosków, a więc czy Rada nie opiera swoich decyzji na spekulacjach.

Wyjątkowa pozycja zawodowa kandydata ma wyraźny rys biznesowy. Różnorodna aktywność ponadnarodowa predestynuje go do objęcia eksponowanych stanowisk w gremiach międzynarodowych – arbitrażu czy trybunałów europejskich. Profil Izby Cywilnej Sądu Najwyższego jest jednak inny, zajmuje się ona znacznie szerszym spektrum zagadnień niż tylko prawem spółek. Codzienna praca w Sądzie Najwyższym byłaby nie do pogodzenia z rozległą działalnością biznesową i naukową kandydata, a nie jest oczywiste, że byłby on gotów konsekwentnie z niej zrezygnować⁵⁰.

Pan (...) ma predyspozycje przede wszystkim do pracy naukowej i dydaktycznej, a zakres tej jego aktywności nie pozwala mu na prowadzenie bardziej rozległej kancelarii. Zachodzi zatem obawa, że po uzyskaniu nominacji sędziowskiej nie skoncentruje pełni sił

48 Uchwała KRS nr 331/2018.

49 Uchwała KRS nr 615/2018.

50 Uchwała KRS nr 330/2018.

na pracy orzeczniczej. Dokonując pełnej oceny kandydatury Pana (...) Krajowa Rada Sądownictwa uznała, że podejmowane przez kandydata decyzje, tj. ubieganie się w stosunkowo krótkim odstępie czasu o mandat posła na Sejm RP oraz o nominację do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu rejonowego świadczą o braku jednoznacznie sprecyzowanych celów i priorytetów zawodowych⁵¹.

O ile w przytoczonym przykładzie Rada miała wątpliwości co do możliwości pogodzenia pracy naukowej z obowiązkami orzeczniczymi, w innych wypadkach widzimy, że rezygnacja z działalności naukowej nie przemawia na korzyść kandydata:

Nie prowadzi działalności naukowej i nie uzyskał stopnia naukowego z zakresu nauk prawnych. W ocenie Rady nie wykazał zatem, aby wyróżniał się wysokim poziomem wiedzy prawniczej, który uzasadniałby awans z sądu rejonowego do Sądu Najwyższego, z pominięciem pozostałych szczebli sądownictwa powszechnego⁵².

Wysoki poziom kwalifikacji kandydatki cechuje się pewną jednostronnością. Polega to na ograniczeniu się do praktyki orzeczniczej bez prób wyjścia poza nią w formie pracy dydaktycznej, działalności naukowej czy administracyjnej. Kontrastuje to z sylwetkami innych kandydatów, zwłaszcza zaopiniowanych pozytywnie. W szczególności nie zajmuje się działalnością publikacyjną, nie sporządzała glos do orzeczeń sądów, nie zajmuje się również działalnością naukową⁵³.

Krajowa Rada Sądownictwa zdaje się niejednokrotnie wymagać doświadczenia orzeczniczego, które byłoby spójne z profilem docelowego stanowiska – zarówno pod względem przedmiotu, jak i poziomu skomplikowania spraw.

(...), ma ona z pewnością duże doświadczenie zawodowe, ale nie z zakresu spraw, w których właściwy jest sąd okręgowy, a w konsekwencji – sąd apelacyjny. Podkreślił, że nie budzą żadnych zastrzeżeń wyniki ilościowe jej pracy, a terminowość sporządzania uzasadnień jest wręcz wzorowa. Jednakże stabilność orzecznictwa kandydatki jest znacznie niższa od średniej (...). Pan sędzia zaznaczył, że kandydatka dopiero od połowy 2012 r. orzeka w sprawach gospodarczych procesowych, a sprawy te mają zdecydowanie mniej skomplikowany charakter niż sprawy pierwszoinstancyjne w sądzie okręgowym, oraz że nie orzekała w sprawach dotyczących zaskarżania uchwał organów spółek kapitałowych, z zakresu nieuczciwej konkurencji i własności przemysłowej, w sprawach cywilnych i rodzinnych, należących do właściwości sądu

51 Uchwała KRS nr 354/2018

52 Uchwała KRS nr 331/2018.

53 Uchwała KRS nr 330/2018.

apelacyjnego, ani w sprawach odwoławczych. W ocenie wizytatora, (...) nie spełnia wymagań, jakim powinien sprostać sędzia sądu apelacyjnego, a objęcie przez nią tego stanowiska powinno zostać poprzedzone delegowaniem do orzekania w Sądzie Okręgowym w (...) w pierwszej instancji. Oceny takiej nie mogą zmienić dokonania naukowe kandydatki, dotyczące dziedziny niezawiazanej z pionem spraw cywilnych i gospodarczych⁵⁴.

*Podsumowując uznano, że choć kandydatka spełnia wymogi niezbędne do objęcia stanowiska sędziego sądu rejonowego, to jednak ma **niewielkie doświadczenie zawodowe w stosowaniu tych dziedzin prawa, które należą do właściwości sądów powszechnych**⁵⁵.*

*(...) posiada odpowiedni poziom wiedzy i doświadczenie zawodowe, prawidłowo sporządza uzasadnienia orzeczeń, efektywnie wykonuje swoje obowiązki. Opiniująca zaznaczyła jednak, że w referacie Pani (...) **nie było spraw trudnych**. Kandydatka złożyła zastrzeżenia do oceny kwalifikacji i wskazała, że poziom trudności rozpoznawanych przez nią spraw wynika ze specyfiki wniosków, jakie wpływają do Wydziału Ksiąg Wieczystych⁵⁶.*

Głosowanie Krajowej Rady Sądownictwa

Zwieńczeniem procedury konkursowej (nie licząc wręczenia nominacji przez Prezydenta RP) jest głosowanie przy udziale ogółu członków Krajowej Rady Sądownictwa. W trakcie głosowania na kandydatury oddawane są głosy „za”, „przeciw” lub „wstrzymujące się” (ewentualnie głosy nieważne).

W latach poprzedzających zmianę składu Rady jednogłośnie decyzji o przedstawieniu danego kandydata do powołania Prezydentowi sięgała nawet 80%. Obecnie mniej niż 30% kandydatów uzyskuje jednogłośnie poparcie członków Rady (czyli brak głosów sprzeciwu lub głosów wstrzymujących się). Na ten niższy wskaźnik nie wpływa obecność w KRS posłów opozycji oraz członków zasiadających w Radzie już wcześniej z urzędu. Ci członkowie bywają na posiedzeniach Rady sporadycznie i nie biorą udziału w rozstrzyganiu konkursów.

Rozkład głosów „za” daną kandydaturą jest różnorodny i świadczy o względnym pluralizmie opinii członków Rady.⁵⁷ Dawniej przeważającym wzorcem głosowań w KRS był rozkład świadczący o tym, że Rada podejmowała decyzję wspólnie, najpierw ustalając stanowisko, którego

⁵⁴ Uchwała KRS nr 625/2018.

⁵⁵ Uchwała KRS nr 513/2018.

⁵⁶ Uchwała KRS nr 622/2018.

⁵⁷ Pluralizm względny, o którym tu mowa, czyli zróżnicowanie opinii wewnątrz samej Rady, nie przesądza o pluralizmie bezwzględnym, czyli reprezentacji różnorodności opinii środowiska sędziowskiego lub całego społeczeństwa.

wyrazem było jednoznaczne poparcie dla wybranych kandydatów oraz praktycznie brak głosów „za” w przypadku pozostałych osób (jeśli w konkursie startowało więcej osób niż było miejsc w sądzie). Z naszych badań wynika, że stanowisko to prawie zawsze było zgodne z opinią lokalnego środowiska sędziowskiego oraz rekomendacją zespołu roboczego. Aktualnie głosy członków KRS rozkładają się bardziej równomiernie. Oprócz kandydatów, którzy uzyskują żadne lub śladowe poparcie oraz kandydatów, których poparła większość członków zapewniając im powołanie na stanowisko, coraz częściej obserwujemy, że na niektórych kandydatów głosowało kilku członków Rady, wbrew głosom większości. Nierzadkie są także przypadki głosowania wbrew rekomendacji zespołu roboczego, których wcześniej nie obserwowaliśmy.

Tabela 1: Procent zwycięskich kandydatów, którzy uzyskali jednomyślne poparcie KRS (brak głosów przeciw lub wstrzymujących się)

	2014-2017	2018
Rejonowy	70%*	22%
Okręgowy	84%*	30%
Apelacyjny	62%	29%
WSA	b.d.	0%
NSA	b.d.	0%
Najwyższy	b.d.	6%

Źródło: Badania własne uchwał KRS z lat 2014-2018. Wartości oznaczone gwiazdką obliczone dla próby losowej $N > 100$; pozostałe obliczone na podstawie analizy wszystkich uchwał.

Niestety brak informacji, o tym kto oddał poszczególne głosy, a także praktykowane często wyłączenie jawności posiedzenia Rady na czas głosowania, uniemożliwia zbadanie, czy o powołaniu konkretnych osób na wolne stanowisko nie decyduje określona grupa członków Rady, którzy głosują zbieżnie. Mogłoby to świadczyć, że nadal występuje – obserwowane wcześniej – ustalanie werdyktu.

Wybór kandydata wbrew negatywnej opinii środowiska sędziowskiego

Członkowie zgromadzenia ogólnego sędziów opiniują kandydatury oddając głosy „za”, „przeciw” lub „wstrzymujące się” (ewentualnie głosy nieważne). Kolegia sądów posługują się na ogół tym samym systemem, choć zdarzają się odstępstwa, które utrudniają porównywanie wyników uzyskanych przez kandydatów. Niektóre kandydatury uzyskują opinię pozytywną lub negatyw-

ną (bez wskazania liczby oddanych głosów), jeszcze w innych nie przewiduje się możliwości wstrzymania się od głosu, część kolegiów przyznaje punkty, oceny (np. wyróżniającą, bardzo dobrą) lub wskazuje wprost, który kandydat jest przez nie rekomendowany.

Jak wskazywaliśmy w ubiegłorocznej edycji raportu, normą w konkursach przeprowadzanych przez „starą” Krajową Radę Sądownictwa stanowiła praktyka wyboru kandydata w zgodzie z opinią kolegium oraz zgromadzenia ogólnego sądu dla konkretnej kandydatury. Obecnie obserwujemy radykalny odwrót od tej praktyki.

Jeśli brak poparcia zdefiniujemy jako przewagę głosów „przeciw” danej kandydaturze nad głosami „za” nią, okaże się, że blisko 1/3 (93 z 292⁵⁸) wszystkich osób ostatecznie wybranych na stanowiska sędziowskie została zaopiniowana negatywnie przez zgromadzenia sędziów. W przypadku skrajnym kandydat do jednego z wojewódzkich sądów administracyjnych uzyskał 2 głosy poparcia i 100 głosów „przeciw” przy 6 „wstrzymujących się”. Brak poparcia kolegium sądu odnotowano w przypadku 42 zwycięskich kandydatur. Najwięcej kandydatów wybranych przez KRS pomimo odrzucenia przez środowisko sędziowskie starało się o stanowisko w sądach okręgowych (60%), po 15% – w sądach rejonowych i apelacyjnych, 2% – NSA i WSA.

Osoby wybrane na stanowiska sędziowskie wbrew zgromadzeniu sądu otrzymywały na ogół pozytywne opinie sędziów-wizytatorów. W pojedynczym przypadku pojawiły się zastrzeżenia dotyczące warsztatu pracy kandydata, opiniujący uznał jednak, że nie mają one charakteru dyskwalifikującego:

Kandydat posiada dobrą znajomość prawa cywilnego materialnego i procesowego oraz umiejętność stosowania prawa w praktyce. Umiejętność gromadzenia materiału dowodowego i właściwego podejmowania decyzji procesowych przekłada się na dobrą sprawność postępowania w sprawach przydzielonych do referatu opiniowanego. W ocenie sędzi wizytator stwierdzone uchybienia nie zmieniają tej oceny, a terminowość sporządzania uzasadnień przez Pana (...) jest do zaakceptowania. Niżej, zdaniem opiniującej, należy ocenić stabilność jego orzecznictwa, która wynika ze zbyt krótkich i niepogłębionych uzasadnień orzeczeń. Brakuje w nich również dbałości o zrozumiałość wywodów w motywach orzeczeń i wykazanie zasadności wyrażanych poglądów w ustalonym konkretnym stanie faktycznym, z odniesieniem do dorobku judykatury i doktryny. W konkluzji opiniująca stwierdziła, że mimo wskazanych zastrzeżeń Pan (...) spełnia wymogi do ubiegania się o stanowisko sędziego Sądu (...)⁵⁹.

Można spodziewać się, że uzasadniając decyzję, Krajowa Rada Sądownictwa powoła się na inne czynniki, które zaważyły na ostatecznym wyborze kandydata. Zdarza się niestety, iż argumenta-

58 Nie licząc osób wyselekcjonowanych do Sądu Najwyższego.

59 Uchwała KRS nr 434/2018.

cja sprowadza się jedynie do stwierdzenia, że brak poparcia środowiska sędziowskiego w niedostatecznym stopniu przekłada się na rzeczywiste atuty kandydata:

W ocenie zespołu w niniejszym postępowaniu nominacyjnym poziom poparcia Kolegium Sądu Apelacyjnego w (...) i Zgromadzenia Przedstawicieli Sędziów Apelacji (...), a także uzyskane przez kandydatów oceny kwalifikacji nie są miarodajne, ponieważ nie w każdym przypadku odzwierciedlają rzeczywisty poziom ich kwalifikacji.⁶⁰

*Zdaniem Krajowej Rady Sądownictwa brak poparcia Zgromadzenia Przedstawicieli Sędziów Sądu Okręgowego w (...) dla kandydatury Pana (...) **nie znajduje odzwierciedlenia w kwalifikacjach tego kandydata oraz w pozostałym materiale zebranym przez Radę⁶¹.***

*„W sądzie w (...) jest dużo trudnych spraw karnych i pion karny w (...) potrzebuje natychmiastowego wzmocnienia, od zaraz. Potrzebni są sędziowie, którzy obejmą urząd i wezmą się do pracy, dlatego kierując się dobrem sądu w (...) wyraziliśmy negatywną opinię, bo bałiśmy się, że Pan sędzia (...) nie będzie orzekał, tylko będzie pracował w Ministerstwie Sprawiedliwości.” Z uwagi na powyższą wypowiedź Prezesa Sądu Apelacyjnego (...) **Krajowa Rada Sądownictwa uznała, że opinia wyrażona przez Kolegium Sądu Apelacyjnego w (...) odnosząca się do (...) nie odzwierciedla Jego kwalifikacji zawodowych i została podyktowana względami pozamerytorycznymi⁶².***

Krajowa Rada Sądownictwa przedstawiając z wnioskiem o powołanie na stanowisko sędziego osobę, która nie uzyskała poparcia zgromadzenia lub kolegium sądu, opierała w zamian swoją rekomendację np. na przykład na opiniach służbowych:

Przeprowadzona przez opiniujących analiza czynności podejmowanych przez kandydata w sprawach cywilnych, jak i karnych, a także załączonych opinii prawnych daje podstawy do sformułowania pozytywnej opinii o jego kwalifikacjach na stanowisko sędziego sądu okręgowego⁶³.

Przyczyn braku poparcia środowiska sędziowskiego KRS upatruje niekiedy w niedostatecznej znajomości kandydata, szczególnie jeśli nie wywodzi się on z judykatury:

W uzasadnieniu stanowiska zespół członków Krajowej Rady Sądownictwa podkreślił duże i różnorodne doświadczenie zawodowe Pana (...), bardzo dobrą ocenę jego pracy i kwalifikacji

60 Uchwała KRS nr 434/2018.

61 Uchwała KRS nr 350/2018.

62 Uchwała KRS nr 443/2018.

63 Uchwała KRS nr 615/2018.

*zawodowych, a także ocenę dobrą na dyplomie ukończenia wyższych studiów prawniczych oraz ocenę bardzo dobrą z egzaminu radcowskiego. Jednocześnie zespół zwrócił uwagę, że kryterium uzyskanej oceny właściwego zgromadzenia ogólnego sędziów **nie jest miarodajne do oceny kandydatury Pana (...), gdyż reprezentacja przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym (...) jest zaledwie jedną z szeregu czynności, jakie podejmuje ten kandydat w ramach wykonywanego zawodu radcy prawnego, a co za tym idzie nie jest on dostatecznie znany sędziom tego Sądu**⁶⁴.*

Jednocześnie w ramach tego samego konkursu (lecz w przypadku innej kandydatury) wysoki wynik głosowania kolegium i zgromadzenia sądu uznano za istotną przesłankę dowodzącą przydatności kandydatki na stanowisku sędziego.

*W odniesieniu zaś do Pani (...) zespół uwzględnił długie i różnorodne doświadczenie zawodowe, wyróżniającą ocenę pracy i kwalifikacji zawodowych, ocenę bardzo dobrą na dyplomie ukończenia wyższych studiów prawniczych oraz pozytywny wynik z egzaminu radcowskiego, a także **wysokie poparcie środowiska sędziowskiego**⁶⁵.*

Zdarza się także, że przedstawiając sylwetkę zwycięskiego kandydata legitymującego się nie-wysokim poziomem poparcia środowiska sędziowskiego, usprawiedliwia się zaobserwowane uchybienia w jego warsztacie pracy mogące przyczynić się do negatywnej oceny kolegium i zgromadzenia:

*Analiza prowadzonych spraw wskazuje na duże zaangażowanie kandydata, dokładność i pracowitość, a stwierdzone w kilku sprawach uchybienia w zakresie sprawności postępowania wiązać należy z dużym obciążeniem pracą i koniecznością podejmowania czynności w wielu sprawach niemalże jednocześnie, przy czym **okoliczność ta nie wpływa negatywnie na jego ogólną bardzo wysoką ocenę pracy**. Czynnikiem wpływającym na wystąpienie stwierdzonych uchybień, było delegowanie kandydata do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Okręgowym w (...). Na uwagę zasługuje również fakt, że do referatu opiniowanego przydzielono nie tylko sprawy nowe, ale także sprawy w toku, w tym skomplikowane i obszerne.⁶⁶*

*[Wizytator] podniósł, że nieliczne uchybienia stwierdzone w czasie badania akt **nie mogą wpływać zasadniczo na ocenę jej pracy**, zaś wyniki postępowania odwoławczego świadczą o dobrej jakości orzecznictwa⁶⁷.*

64 Uchwała KRS nr 441/2018.

65 Uchwała KRS nr 441/2018.

66 Uchwała KRS nr 615/2018.

67 Uchwała KRS nr 388/2018.

Wybór kandydata wbrew negatywnej opinii wizytatora

Zgodnie z art. 37d Ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych:

sędziego wizytatora w sądzie apelacyjnym powołuje prezes sądu apelacyjnego, a w sądzie okręgowym – prezes sądu okręgowego, na okres czterech lat, spośród sędziów posiadających co najmniej siedmioletni staż pracy na stanowisku sędziego. Przed powołaniem sędziego wizytatora prezes właściwego sądu zasięga opinii Ministra Sprawiedliwości.

Opinia sędziego-wizytatora (w przypadku kandydata zajmującego stanowisko sędziego lub asesora sądowego) sporządzana jest w oparciu o badanie akt pod kątem merytorycznym oraz efektywności i sprawności podejmowanych czynności. Podobnie oceniani są adwokaci, radcowie prawni i notariusze. Ocena ich pracy obejmuje

badanie jakości, sprawności, rzetelności i terminowości dokonywanych czynności bądź jakości i rzetelności sporządzonych opinii prawnych lub innych dokumentów sporządzonych w związku ze stosowaniem lub tworzeniem prawa, a także podnoszenia kwalifikacji zawodowych i kultury urzędowania obejmującej kulturę osobistą oraz sposób zachowania wobec uczestników postępowania i współpracowników⁶⁸.

Również prokuratorzy podlegają ocenie na podstawie merytorycznej jakości i sprawności w wykonywaniu obowiązków. Opinie o pracownikach naukowych opierają się na osiągnięciach naukowych kandydata, w tym publikacjach, opiniach recenzentów oraz sporządzonych przez niego opiniach prawnych.

Ocena kwalifikacji przez sędziego-wizytatora uchodzi za jeden z najistotniejszych etapów konkursu. Jest to obszerny (liczący niejednokrotnie dziesiątki stron) dokument analizujący szczegółowo osiągnięcia i sposób pracy kandydata. Według naszych rozmówców, często bazuje na niej opiniujące kandydata środowisko sędziowskie – szczególnie jeśli nie jest im znany osobiście. Niestety, w uchwale KRS nie zawsze opinie wizytatorów zreferowane są dostatecznie szczegółowo. W jednej z uchwał o każdym z przedstawionych z wnioskiem o powołanie na stanowisko sędziego kandydatów przeczytamy jedynie, iż:

Praca i kwalifikacje zawodowe kandydata/ki zostały ocenione pozytywnie przez opiniującego sędziego Sądu Okręgowego w (...)⁶⁹.

68 Art. 57f. Ocena kwalifikacji kandydata wykonującego zawód adwokata, radcy prawnego, notariusza lub zajmującego stanowisko radcy Prokuratorii Generalnej Ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych.

69 Uchwała KRS nr 612/2018.

Kandydat ma prawo złożyć uwagi do opinii wydanej przez sędziego-wizytatora, co jest szczególnie istotne, jeżeli zawiera ona krytyczne uwagi na temat jego pracy. Wizytatorzy nieczęsto sporządzają opinie zdecydowanie negatywnie, nie oznacza to jednak, że takie się nie zdarzają. Co więcej, mają miejsce sytuacje, kiedy KRS decyduje się na wybór kandydata pomimo negatywnej opinii wizytatora. W interesującym nas okresie (od kwietnia do grudnia 2018 r.) sześciu kandydatów otrzymało opinie pozytywne z zastrzeżeniami, pięciu zaś – opinie zdecydowanie negatywne, mimo to zostali przedstawieni z wnioskiem o powołanie na stanowisko sędziego. Poniższe cytaty obrazują niektóre z obiekcji, które wyrazili wizytatorzy względem kandydatur ostatecznie wyselekcjonowanych przez KRS:

*(...) sędzia wizytator do spraw penitencjarnych Sądu Okręgowego w Słupsku, który stwierdził, że badanie akt poszczególnych spraw wykazało, że proces przygotowania się do rozpoznania sprawy u Pana (...) nie zawsze przebiega prawidłowo, czego efektem jest **konieczność wyznaczenia kolejnego terminu rozprawy**. Wskazał także, że sposób organizacji pracy kandydata wymaga doskonalenia i powinien w szczególności większą dbałość wykazać o **rzetelność zapisów protokołu rozprawy, w tym zapisów o pouczeniach uczestników postępowania o przysługujących im uprawnieniach**. W zakresie spraw, w których wyroki uchylono (przydzielonych do referatu kandydata), opiniujący wskazał, że Pan (...) **nie zawsze realizował zalecenia sądu odwoławczego w zakresie przeprowadzenia postępowania dowodowego, które były wiążące**. Nie mniej pozytywnie ocenił szybkie i niezwłoczne kierowanie spraw do rozpoznania na rozprawę główną, po ich przydzieleniu do referatu, które następowało w większości przypadków w terminie od 1 miesiąca do 3 miesięcy. W konkluzji opiniujący stwierdził, że całokształt poddanych kontroli akt, wskazuje, że (...), mimo że jest osobą bardzo pracowitą i zaangażowaną w wykonywanie obowiązków służbowych, odbył liczne szkolenia zawodowe, **na chwilę obecną nie posiada jeszcze w pełni kwalifikacji zawodowych uzasadniających powierzenie mu obowiązków służbowych sędziego sądu okręgowego**⁷⁰.*

*Pod względem merytorycznym praca kandydata została oceniona **przeciętnie**. Zdaniem wizytatora, Pan (...) nie wyróżnia się pozytywnie. Opiniująca nie znalazła jednak podstaw do twierdzenia, że przytoczone dane dyskwalifikują kandydata do powołania na stanowisko sędziego sądu okręgowego*⁷¹.

*Sędzia wizytator przedstawił ponadto szereg zastrzeżeń pod adresem sprawności i efektywności czynności podejmowanych przez kandydata i organizowania pracy przy rozpoznawaniu spraw*⁷².

70 Uchwała KRS nr 608/2018.

71 Uchwała KRS nr 615/2018.

72 Uchwała KRS nr 629/2018.

W ocenie sędzi wizytator stwierdzone uchybienia nie zmieniają tej oceny, a terminowość sporządzania uzasadnień przez (...) jest do zaakceptowania. Niżej, zdaniem opiniującej, należy ocenić stabilność jego orzecznictwa, która wynika ze zbyt krótkich i niepogłębionych uzasadnień orzeczeń. **Brakuje w nich również dbałości o zrozumiałość wywodów w motywach orzeczeń i wykazanie zasadności wyrażanych poglądów w ustalonym konkretnym stanie faktycznym, z odniesieniem do dorobku judykatury i doktryny. W konkluzji opiniująca stwierdziła, że mimo wskazanych zastrzeżeń (...) spełnia wymogi do ubiegania się o stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w (...)**⁷³.

Kandydat **otrzymał negatywną ocenę kwalifikacyjną** sporządzoną przez (...). Wskazano w niej, że kandydat wykazuje się dobrą efektywnością pracy, terminowo sporządza uzasadnienia, które są na dobrym poziomie, a ponadto wyróżnia się stabilnością orzecznictwa. Jest bardzo dobrym, doświadczonym sędzią orzekającym w sądzie rejonowym. Mimo powyższego opiniująca stwierdziła, że Pan (...) **nigdy nie orzekał w 1 instancji Sądu Okręgowego w (...), nie ma zatem doświadczenia w zakresie orzekania, jak i znajomości spraw, które mają być w ramach postępowania odwoławczego rozpoznawane w Sądzie Apelacyjnym w (...). Również orzekanie w ramach delegacji w sprawach drugoinstancyjnych w Sądzie Okręgowym w (...), w ocenie opiniującej, nie pozwala na uznanie, że kandydat posiada wystarczające doświadczenie do objęcia stanowiska sędziego sądu apelacyjnego. Kandydat złożył zastrzeżenia do powyższej oceny**⁷⁴.

Sędzia wizytator zauważył, że znaczna część dorobku naukowego kandydatki dotyczy wąskich zagadnień prawnoprocesowych, które wykraczają poza kognicję sądów apelacyjnych, bądź mogą mieć w praktycznym stosowaniu prawa mniejsze znaczenie. Dotyczy to zwłaszcza zagadnień prawnoustrojowych, postępowania egzekucyjnego, postępowania arbitrażowego, postępowania kasacyjnego przed Sądem Najwyższym. Dodał, że prace naukowe opiniowanej w zasadzie nie odnoszą się do zagadnień z zakresu materialnego prawa cywilnego będącego źródłem praw podmiotowych i prawnomaterialnych roszczeń⁷⁵.

[Wizytator] wyróżnił także wysoki poziom stabilności orzecznictwa kandydata. **Pan sędzia wyraził jednak wątpliwość co do zdolności Pana (...) do współpracy z innymi sędziami, w szczególności do orzekania w składach kolegialnych, swój sąd w tej kwestii opierając na informacjach uzyskanych od Prezesa i Wiceprezesa Sądu Rejonowego w (...) oraz Przewodniczącej (...) tego Sądu. Pan (...) zgłosił uwagi do oceny kwalifikacji, sporządzonej przez Pana (...), w zakresie wniosków w przedmiocie swojej rzekomej niezdolności do współpracy z sędziami. Stwierdził, że wnioski te nie zostały poparte wiarygodnymi**

73 Uchwała KRS nr 434/2018.

74 Uchwała KRS nr 549/2018.

75 Uchwała KRS nr 434/2018.

dowodami, a wręcz przyjęte jako pewnik, bez zweryfikowania ich prawdziwości. Kandydat zarzucił, między innymi, że sędzia wizytator nie przeprowadził rozmowy na ten temat ani z nim, ani też z pracownikami sądów rejonowych, w których pełnił obowiązki orzecznicze.⁷⁶

Oceny kwalifikacji Pana (...) dokonała sędzia Sądu Okręgowego w (...). **Sędzia wizytator stwierdziła, że Pan sędzia nie jest dobrym kandydatem do objęcia stanowiska sędziego sadu okręgowego, gdyż dyskwalifikują go uchybienia proceduralne i merytoryczne.** Pan (...) złożył uwagi do oceny kwalifikacyjnej, wskazując na uchybienia formalne i merytoryczne dokonanej oceny. Zaznaczył, że sędzia wizytator skoncentrowała się wyłącznie na elementach negatywnych, całkowicie pomijając jego działalność naukową i fakt uzyskania stopnia doktora nauk prawnych. Sędzia wizytator nie odniosła się do uwag kandydata⁷⁷.

Sędzia wizytator oceniła poziom wiedzy prawniczej kandydata jako dobry, ale zaznaczyła przy tym, że stopień skomplikowania przedstawionych do analizy spraw nie był znaczny (poza czterema sprawami, które składały się z dwóch tomów, były to sprawy jednotomowe, które kończyły się po przeprowadzeniu jednego, a najczęściej dwóch, trzech posiedzeń). **W konkluzji sędzia wizytator stwierdziła, że, w jej ocenie, Pan (...) nie spełnia wymogów do ubiegania się o stanowisko sędziego sadu okręgowego.** Pan (...) złożył uwagi do opinii kwalifikacji. Podkreślił w szczególności, że trudno zgodzić się ze stanowiskiem wyrażonym w opinii, jakoby o stopniu skomplikowania spraw świadczyła ilość tomów akt czy rozpraw w danej sprawie. Sędzia wizytator nie odniosła się do zgłoszonych zastrzeżeń⁷⁸.

Oceny kwalifikacji Pana (...) dokonał sędzia Sądu Okręgowego w (...). Sędzia wizytator wyraził przekonanie, że praca kandydata utrzymuje się na przeciętnym poziomie, nie stwierdził jednak powtarzających się, poważnych uchybień. Podkreślił, że opiniowany prezentuje dobrą znajomość prawa procesowego, a, na tle innych sędziów wydziału, jego orzecznictwo cechuje niska zaskarżalność i wzruszalność. **Jako niezadowolającą uznał jednak sprawność postępowania kandydata.** Pan (...) zgłosił zastrzeżenia do oceny kwalifikacji, szczegółowo odnosząc się do krytycznych uwag podniesionych przez sędziego wizytatora. Podkreślił w szczególności, że czas trwania postępowań sądowych w jego referacie nie obiega od czasu postępowań prowadzonych przez pozostałych sędziów wydziału. Odniósł się również do zastrzeżeń merytorycznych, zgłoszonych przez wizytatora w odniesieniu do konkretnych spraw. Zaznaczył także, że ocena sędziego wizytatora odbiega od oceny okreso-

76 Uchwała KRS nr 503/2018.

77 Uchwała KRS nr 436/2018.

78 Uchwała KRS nr 436/2018.

w jej dokonanej przez sędziego Sądu Apelacyjnego w (...), która uznała, że praca kandydata utrzymuje się na dobrym poziomie. Sędzia wizytator nie odniósł się do zgłoszonych uwag⁷⁹.

*Sędzia wizytator dodała, że nie można jednak zignorować – odbiegającej od opisanych wyżej skutecznych i sprawnych czynności opiniowanego – jego **bezczywności, niekiedy kilkumiesięcznych w sprawach upadłościowych** wymagających natychmiastowego usunięcia. Jej zdaniem dostrzeżone istotne uchybienia nie są normą w zawodowej pracy kandydata, lecz raczej niezrozumiałym odstępstwem od właściwej postawy prezentowanej w dotychczasowym wieloletnim wykonywaniu obowiązków sędziego. Mimo dezaprobaty dla nieprawidłowości w tym zakresie opiniująca wyraziła przekonanie co do podjęcia przez opiniowanego korekty swej postawy. Dodała, że w jej ocenie powyższe nie dyskwalifikuje go od ubiegania się o powołanie na stanowisko sędziego sądu okręgowego⁸⁰.*

*Zwróciła jednak uwagę, że, w jej ocenie, **umiejętności i dotychczasowe doświadczenie Pana (...)** w zawodzie adwokata wydaje się zbyt skromne do zajmowania stanowiska sędziego sądu rejonowego i wskazane byłoby dalsze poszerzenie przez niego **praktyki adwokackiej**. Pan (...) zgłosił uwagi do oceny sporządzonej przez Panią sędzię (...). Podniósł, między innymi, że sędzia wizytator nie wskazała, aby którekolwiek nieprawidłowości w toku prowadzonych przez niego postępowań, wymienionych w ocenie kwalifikacji, miało jakkolwiek realny wpływ na końcowe rozstrzygnięcie sprawy, w tym na negatywne skutki procesowe dla reprezentowanych przez niego stron. Zaznaczył, że żaden z jego dotychczasowych klientów nie składał skarg ani zastrzeżeń dotyczących jakości świadczonej przez niego pomocy prawnej. (...) Krajowa Rada Sądownictwa uwzględniła treść ocen kwalifikacji Pana (...) oraz przebieg rozmowy kandydata z zespołem członków Rady. Rozmowa ta potwierdziła wątpliwości podniesionych przez sędziego wizytatora do spraw cywilnych⁸¹.*

*Pracę opiniowanej ocenił jako niewyróżniającą, nie stwierdził przy tym jednak okoliczności, które by dyskwalifikowały Panią (...) do powołania na stanowisko sędziego sądu okręgowego. Sędzia wizytator stwierdził uchybienia w zakresie **sprawności i efektywności pracy**⁸².*

Niewątpliwie kandydat spełnia wymogi formalne do powołania na stanowisko sędziego sądu okręgowego. Niemniej w ocenie sędziego wizytatora, o ile wyniki badań aktowych, wskazują

79 Uchwała KRS nr 436/2018.

80 Uchwała KRS nr 448/2018.

81 Uchwała KRS nr 452/2018.

82 Uchwała KRS nr 615/2018.

na sprawność opiniowanego, to **nie sposób wyprowadzić z nich wniosku o umiejętności skutecznego poprowadzenia obszernych oraz skomplikowanych prawnie i dowodowo spraw**. Pan (...) nie był delegowany do rozpoznawania tego typu spraw w Sądzie Okręgowym w (...). Nie zgłosił się też do konkursu na taką delegację, mimo że w ostatnim czasie kilka konkursów zostało zorganizowanych. W sądzie rejonowym występują obszerne i skomplikowane sprawy, których sprawne poprowadzenie oraz merytorycznie trafne osądzenie może wykazać kwalifikacje do objęcia stanowiska sędziego sądu okręgowego, jednak wśród zbadanych spraw, żadnej takiej sprawy nie było⁸³.

Zgodność głosowania Rady z rekomendacją zespołu KRS

Zanim Krajowa Rada Sądownictwa przystąpi do ostatecznego głosowania, zespół składający się z kilku (najczęściej trzech) jej członków zapoznaje się z kandydaturami, może (choć nie musi) zaprosić kandydatów na rozmowy celem wypracowania ostatecznego stanowiska, a następnie przedstawia ogółowi Rady wyniki głosowania i rekomendacje.

Ogół członków KRS nie zawsze zgadza się z propozycjami zespołu wstępnie opiniującego kandydatury. „Nowa” Krajowa Rada Sądownictwa zdecydowała się powołać na stanowiska sędziowskie 20 osób, które nie uzyskały ani jednego głosu „za” podczas głosowań zespołu KRS (na trzy z nich oddano nawet głosy „przeciw”). 6 z nich nie uzyskało także poparcia zgromadzenia sądu, a 3 – kolegium. Jednocześnie osoby te (poza jednym wyjątkiem) mogą pochwalić się pozytywnymi opiniami wizytatorów, ukończeniem szkoleń lub studiów podyplomowych (13 kandydatów), czy stopniem doktora (trzy osoby; dwie w trakcie studiów doktoranckich).

Krajowa Rada Sądownictwa swoją decyzję uzasadniała m.in. bogatszym od kontrkandydatów doświadczeniem rekomendowanej osoby, a także pochlebnymi opiniami służbowymi.

Wprawdzie (...) uzyskały rekomendację zespołu, jednak zdaniem Rady nie posiadają one tak zróżnicowanego doświadczenia zawodowego jak (...). W ocenie Krajowej Rady Sądownictwa to (...) są najlepszymi kandydatami w tym postępowaniu konkursowym⁸⁴.

*(...) Krajowa Rada Sądownictwa, odmiennie niż zespół członków Rady, zdecydowała o rekomendacji kandydatury Pani (...). U podstaw takiej decyzji leżą przede wszystkim **niezwykle pozytywne opinie służbowe, sporządzone przez sędziów, z którymi kandydatka blisko współpracuje**. Wniosek o powołanie tej kandydatki na stanowisko asesora sądowego jest również w pełni zgodny z jednogłośnie pozytywną rekomendacją udzieloną jej przez Kolegium Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w (...)⁸⁵.*

83 Uchwała KRS nr 615/2018.

84 Uchwała KRS nr 622/2018.

85 Uchwała KRS nr 580/2018.

Co wpływa na wybór kandydata?

Subiektywne poczucie sprawiedliwości zależy od spełnienia szeregu wytycznych – zasad sprawiedliwości proceduralnej, które znajdują zastosowanie nie tylko na sali sądowej, ale okazują się istotne dla uczestników jakiegokolwiek sformalizowanej procedury, w tym procedur rekrutacyjnych i konkursowych. Do zasad tych należą: bezstronność i szacunek względem uczestników danej procedury, możliwość przedstawienia własnego stanowiska (w interesującym nas przypadku – kandydatury) oraz klarowność reguł rządzących procesem decyzyjnym.

Zarówno wypowiedzi osób, które brały udział w konkursach na stanowiska sędziowskie, jak i lektura uchwał Krajowej Rady Sądownictwa wskazują na brak jednoznacznych wytycznych, pozwalających kandydatom dokonywać takich wyborów w swojej karierze, które gwarantowałyby awans

Postanowiliśmy sprawdzić, w jakim stopniu na sukces kandydata przekłada się posiadanie przez niego tytułu doktora, doktora habilitowanego, pełnienie funkcji prezesa lub wiceprezesa sądu, przewodniczącego lub zastępcy przewodniczącego wydziału, a także fakt delegowania do Ministerstwa Sprawiedliwości. Odpowiedzi na te pytania poszukiwaliśmy w statystyce. Ze względu na długi staż pracy konieczny do uzyskania większości z wymienionych osiągnięć, zmuszeni byliśmy wykluczyć z analizy kandydatów do sądów rejonowych.

W większości przypadków badane zależności okazały się statystycznie istotne, choć ich siła jest niewielka. Uzyskanie stopnia naukowego doktora przez kandydata na stanowisko sędziowskie wpływa na ostateczny wynik konkursu jedynie w nieznacznym stopniu⁸⁶. Bardzo słaby związek między zmiennymi, obserwujemy w przypadku doktorów habilitowanych⁸⁷. Pozytywny wynik procedury konkursowej zależał bardziej od tego, czy kandydat pełnił funkcję przewodniczącego lub wiceprzewodniczącego wydziału⁸⁸, niż prezesa lub wiceprezesa sądu⁸⁹. Test istotności statystycznej wykazał brak związku pomiędzy delegacją kandydata do Ministerstwa Sprawiedliwości, a jego wyborem na stanowisko sędziego.

Postanowiliśmy także sprawdzić, czy z punktu widzenia statystyki można mówić o całkowitym braku związku pomiędzy poparciem, którego udzielały kandydatom zgromadzenia sędziów, a ostatecznym wynikiem głosowania KRS. Jak się okazuje, istnieje pozytywna zależność pomiędzy poparciem, którym w środowisku sędziowskim cieszy się kandydat, a zatwierdzeniem jego kandydatury przez Krajową Radę Sądownictwa. Podobnie jak w poprzednich przypadkach

86 $\varphi=0,138$, $\chi^2=0,00$, $p<0,05$.

87 $\varphi=0,152$, $\chi^2=0,00$, $p<0,05$.

88 $\varphi=0,172$, $\chi^2=0,00$, $p<0,05$.

89 $\varphi=0,019$, $\chi^2=0,00$, $p<0,05$.

związek ten jest słaby⁹⁰, jednakże nie można mówić o braku znaczenia tego czynnika dla rozstrzygnięcia procedury konkursowej.

Posiadanie badanych przez nas kwalifikacji w ciekawy sposób przekłada się na poparcie środowiska sędziowskiego. O ile pełnienie funkcji przewodniczącego lub wiceprzewodniczącego wydziału wykazuje pozytywny związek z poparciem zgromadzenia ogólnego sądu⁹¹, uzyskanie stopnia naukowego doktora lub doktora habilitowanego z opinią środowiska koreluje negatywnie⁹².

90 $\varphi=0,107$, $\chi^2=0,001$, $p<0,05$.

91 $\varphi=0,295$, $\chi^2=0,000$, $p<0,05$.

92 Odpowiednio $\varphi=-0,234$, $\chi^2=0,000$, $p<0,05$ i $\varphi=-0,209$, $\chi^2=0,004$, $p<0,05$.

Szczegółowa analiza wybranych konkursów

Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie

Uchwała nr 622/2018

16 kandydatów na 4 wolne stanowiska sędziowskie

Na 4 wolne stanowiska sędziowskie w Sądzie Rejonowym dla m. st. Warszawy zgłosiło się 16 kandydatów. Wszyscy otrzymali pozytywne oceny wizytatorów, przy czym 2 osoby pozytywnie z zastrzeżeniem, a 6 osób oceny wyróżniające. Spośród osób z wyróżniającą oceną wizytatorów zgromadzenie sędziów okręgu udzieliło poparcia (więcej głosów „za” niż głosów „przeciw”) wszystkim kandydatom poza jednym (kandydatem nr 1; zob. tabela poniżej). Odróżniało go od pozostałych przebywanie na delegacji w Ministerstwie Sprawiedliwości. Dwaj pozostali kandydaci z takim doświadczeniem otrzymali jeszcze mniejsze poparcie zgromadzenia (kandydat nr 2 o 54, a kandydat nr 5 o 51 głosów „przeciw” więcej niż głosów „za”). Jednak to właśnie ci trzej referendarze z doświadczeniem delegacji w MS, uzyskali rekomendację zespołu roboczego KRS, wraz z innym kandydatem (nr 6) – radcą prawnym – ocenionym zarówno przez wizytatora, jak i zgromadzenie pozytywnie.

Z rekomendacją zespołu roboczego nie zgodziła się jednak większość członków Rady. W głosowaniu wymagane poparcie uzyskali tylko dwaj rekomendowani referendarze z doświadczeniem pracy w MS. Pozostałe rekomendowane osoby uzyskały tylko 6 i 7 głosów poparcia. Większą liczbę głosów otrzymali natomiast kandydaci bez rekomendacji zespołu, z których jeden – asystent w sądzie okręgowym – otrzymał zarówno wyróżniającą ocenę wizytatora, jak i bardzo wysokie poparcie kolegium i zgromadzenia (kandydat nr 3). Natomiast drugi, charakteryzował się najwyższym wiekiem (50 lat) oraz doświadczeniem w pracy *pro bono* na rzecz organizacji społecznych takich jak Helsińska Fundacja Praw Człowieka (kandydat nr 4).

W uchwale czytamy, że za kandydatami wybranymi wbrew bardzo negatywnej opinii środowiska przemawiało to, że ukończyli studia podyplomowe. Jednak takie studia skończył także inny kandydat – radca prawny – który uzyskał poparcie zaledwie jednego członka KRS.

Nie zdecydował o poparciu także otwarty przewód doktorski. Chociaż wśród wybranych pomimo sprzeciwu środowiska znalazła się osoba starająca się o tytuł naukowy doktora nauk prawnych, to drugi doktorant mimo wyróżniającej oceny wizytatora oraz dużego poparcia środowiska uzyskał tylko 4 głosy „za”. Jeszcze mniej głosów otrzymali – kandydat (nr 8) z największym poparciem samorządu, kandydat (nr 9) z najlepszymi ocenami, a także kandydat (nr 14) mający za sobą pracę zarówno w roli sędziego sądu powszechnego, jak i adwokata, ukończone 48 lat

i poparcie zarówno samorządu, jak i wizytatora, który ocenił jego kwalifikacje jako wyróżniające.

Co ciekawe, wśród wybranych zarówno przez zespół roboczy, jak i całą KRS osób, znalazł się kandydat oceniony przez wizytatora pozytywnie, ale z zastrzeżeniem – czyli krytycznie w porównaniu ze zdecydowaną większością startujących osób. Mimo gorącej dyskusji na plenum Rady w odniesieniu do kandydatki od 12 lat pozostającej na delegacji w MS⁹³, to nie ona nie uzyskała poparcia Rady spośród osób z rekomendacją zespołu roboczego, ale dwie inne osoby.

Na przykładzie tego konkursu można stwierdzić, że ani którakolwiek z ujawnianych w uchwałach KRS cech kandydatów, ani rekomendacja członków zespołu złożonego z sędziów spoza okręgu, którego dotyczy konkurs, nie przesądza o poparciu większości członków Rady. Uzasadnienie w żaden racjonalny i intersubiektywny sposób nie wyjaśnia, dlaczego wybór padł właśnie na te 4 osoby, a nie na kilka innych, które posiadały co najmniej porównywalne kwalifikacje. Utajnienie głosowania na wniosek jednego z członków Rady uniemożliwia natomiast zbadanie, czy o decyzji o przedstawieniu Prezydentowi do powołania innych osób niż rekomendowane przez zespół roboczy nie zdecydowały głosy członków Rady z okręgu, do którego następował wybór.

93 Transmisja z posiedzenia Krajowej Rady Sądownictwa z 11 grudnia 2018 r.

Tabela 2: Porównanie kandydatów do Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy na podstawie treści uchwały nr 622/2018 Krajowej Rady Sądownictwa

Nr	Wiek	Aktualny zawód	Dośw. orzecz.	Ocena ze studiów	Wynik egzaminu	Studia podyp.	Dok-torat	Del. do MS	Ocena wizytatora	Poparcie kolegium	Poparcie zgromadzenia	Rekomendacja zespołu KRS	Głosy "Za" w KRS
1	37	Referendarz	Tak	5	3,5	Tak	Tak	Tak	wyróżniająca	-3	-28	Tak	12
2	41	Referendarz	Tak	4	3	Tak		Tak	pozytywna z zastrz.	-5	-54	Tak	11
3	39	Asystent		4,5	4,5				wyróżniająca	5	49		10
4	50	Adwokat		5	pozytywny				pozytywna	3	-8		9
5	39	Referendarz	Tak	4	3,5			Tak	pozytywna	-4	-51	Tak	7
6	37	Radca prawny		5	3,5				pozytywna	5	24	Tak	6
7	38	Referendarz	Tak	5	3		Tak		wyróżniająca	3	41		4
8	35	Radca prawny		4	pozytywny				wyróżniająca	5	50		3
9	34	Referendarz	Tak	5	5				pozytywna	4	42		2
14	48	Adwokat	Tak	4	4				wyróżniająca	3	31		1
11	38	Adwokat		5	pozytywny				pozytywna	-2	-30		1
13	37	Adwokat		5	pozytywny				pozytywna	-2	19		1
10	37	Radca prawny		4,5	pozytywny	Tak			pozytywna	0	-29		1
12	35	Adwokat		4	pozytywny				wyróżniająca	2	8		1
15	39	Adwokat		5	pozytywny				pozytywna z zastrz.	0	-45		0
16	38	Asystent		5	3,5				pozytywna	1	-18		0

Sąd Apelacyjny w Lublinie

Uchwała nr 454/2018

Wybrano 3 kandydatów spośród 6 startujących na 3 stanowiska

Spośród 3 kandydatów zarekomendowanych jednomyślnie przez zespół roboczy, tylko 2 otrzymało poparcie Rady. Obydwoje kandydatów rekomendowanych zarówno przez zespół roboczy, jak i ostatecznie przedstawionych do powołania przez Radę otrzymało negatywną opinię środowiska. Trzecia osoba rekomendowana przez zespół i miała poparcie samorządu sędziowskiego otrzymała poparcie zaledwie 5 członków Rady i nie została przedstawiona do powołania. W zamian, Rada przegłosowała przedstawienie do powołania kandydata z nieznacznym poparciem samorządu, ale wyróżniającego się posiadaniem stopnia naukowego doktora nauk prawnych.

O kandydatce, która zdobyła największe poparcie Rady, możemy przeczytać w uchwale, że została powołana na stanowisko sędziego sądu okręgowego zaledwie 2 lata wcześniej. Uzyskała ona co prawda poparcie kolegium sądu, podobnie jak zdecydowana większość kandydatów, ale zgromadzenie sędziów apelacji zaopiniowało ją zdecydowanie negatywnie – na zgromadzeniu głosów „przeciw” tej kandydaturze było o 30 więcej niż głosów „za”.

Ostatni kandydat – poparty zarówno przez zespół KRS, jak i przez większość członków Rady – otrzymał jeszcze bardziej krytyczną opinię środowiska. Nie tylko otrzymał o 53 głosy „przeciw” więcej niż głosów „za”, ale jako jedyne go kandydata negatywnie zaopiniowało go też kolegium sądu, oddając wyłącznie 5 głosów „przeciw” tej kandydaturze. Kandydat od września 2011 r. do października 2016 r. był delegowany do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości na stanowisku wizytatora w Departamencie Wykonania Orzeczeń i Probacji. Od 2 listopada 2016 r. do 7 stycznia 2018 r. pełnił funkcję Prezesa Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej. Z dniem 8 stycznia 2018 r. powierzono mu pełnienie funkcji Wiceprezesa Sądu Apelacyjnego w Lublinie oraz delegowano do orzekania w tym sądzie.

Z pewnością mamy do czynienia z wysoko wykwalifikowanymi specjalistami z wieloletnim doświadczeniem, jednak uchwała nie daje żadnej racjonalnej i intersubiektywnej odpowiedzi na pytanie dlaczego akurat tych troje kandydatów znalazło w oczach Rady większe uznanie niż podobna do nich pozostała trójka. Informacja, że wybrani przez Radę kandydaci mają, albo zaledwie dwuletnie doświadczenie w sądzie okręgowym lub przez ostatnie 7 lat prawie nie orzekali ze względu na obowiązki administracyjne, może wręcz budzić niepokój, czy Rada wybrała rzeczywiście najlepsze osoby do orzekania w sądzie apelacyjnym. Nie jest także jasne dlaczego KRS zdecydowała się zignorować jednoznacznie negatywną opinię środowiska wobec jednego z wybranych przez siebie kandydatów i jednocześnie udzielić najmniejszego poparcia kandydatowi z wyróżniającą się spośród pozostałych oceną wizytatora.

Tabela 3: Porównanie kandydatów do Sądu Apelacyjnego w Lublinie na podstawie treści uchwały nr 454/2018Krajowej Rady Sądownictwa

Nr	Wiek	Aktualny zawód	Publikacje	Ocena ze studiów	Wynik egzaminu	Studia podyp.	Doktorat	Del. do MS	Ocena wizytatora	Poparcie kolegium	Poparcie zgromadzenia	Rekomendacja zespołu KRS	Głosy "Za" w KRS
1	49	Sędzia SO		4	5	Tak			pozytywna	5	-30	Tak	18
2	45	Sędzia SO	Tak	4	4		Tak		pozytywna	5	11		15
3	58	Sędzia SO		4	4	Tak		Tak	pozytywna	-5	-53	Tak	14
4	50	Sędzia SO		5	5	Tak			pozytywna	5	55	Tak	5
5	44	Sędzia SO	Tak	5	6	Tak			pozytywna	5	62		3
6	52	Sędzia SO	Tak	4	4	Tak			bardzo pozytywna	5	23		1

Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego

Uchwała nr 317/2018

Wybrano 12 spośród 73 kandydatów ubiegających się o 16 wolnych miejsc

Nabór na wolne stanowiska w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego był jednym z pierwszych, które KRS prowadziła po zmianie składu. Spośród 73 kandydatów zespół roboczy Rady rekomendował zmienną większością głosów tylko 12 kandydatów. Dokładnie ci kandydaci uzyskali następnie wymaganą liczbę głosów na posiedzeniu całej Rady.

Pozostali kandydaci otrzymali głosy „za” nie więcej niż od trzech członków Rady. Większość nie otrzymała żadnego głosu poparcia. Co ciekawe żadnego głosu nie otrzymało także dziewięciu kandydatów, którzy wcześniej otrzymali głosy członków zespołu roboczego. Oznacza to, że nawet rekomendujący ich członkowie zespołu ostatecznie nie udzielili tym kandydatom poparcia na posiedzeniu całej Rady.

W konkursie wzięli udział przedstawiciele wszystkich uprawnionych zawodów prawniczych, w tym sędziowie wszystkich rodzajów sądów. Ponad trzydzieści osób wycofało swoją kandydaturę zanim KRS ją rozpatrzyła. Wśród kandydatów, którzy nie wycofali zgłoszenia dominowali sędziowie (31 kandydatów). Liczną grupę stanowili prokuratorzy (12), radcowie prawni (12) i adwokaci (11). Mniejszą pracownicy naukowcy posiadający habilitację (5) i notariusze (2).

Wśród 12 osób, które uzyskały poparcie Rady najwięcej, bo aż połowę stanowili prokuratorzy (50% kandydujących). Z pośród radców Rada wybrała 3 osoby (25% kandydujących). Poparcie uzyskało zaledwie dwóch sędziów (6% kandydujących) i jeden pracownik naukowy (20% kandydujących). Poparcia Rady nie uzyskał żaden adwokat ani notariusz.

Chociaż obaj sędziowie przedstawieni do powołania pełnili w chwili kandydowania funkcję prezesów sądów apelacyjnych, to sam fakt pełnienia w ostatnim czasie funkcji prezesa sądu nie gwarantował wyboru. Podobnie przebywanie na delegacji w Ministerstwie Sprawiedliwości. Obrońcionym doktoratem mogła pochwalić się 1/3 z przedstawionych do powołania osób, ale wśród odrzuconych kandydatów było 8 innych doktorów prawa, którzy poparcia nie uzyskali.

W uzasadnieniu wyboru nie wskazano na obiektywne i intersubiektywne przewagi 12 wybranych osób. Jednak uchwała KRS nie jest jedynym publicznie dostępnym dokumentem opisującym te osoby. Zainteresowanie mediów konkursem spowodowało, że opinia publiczna mogła z łatwością zapoznać się z okolicznościami kariery poszczególnych kandydatów. W rezultacie może być tak, że jedyną cechą, która łączy i wyróżnia wybrane osoby w oczach opinii publicznej i pozostałych kandydatów to wcześniejsze poparcie działań aktualnego Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego.

Nie jest to jedyna okoliczność tego konkursu, która budzi wątpliwości.

Konkursy na wolne stanowiska sędziowskie w Sądzie Najwyższym po zmianie przepisów z końca 2017 r. różnią się w znaczący sposób w swoim przebiegu. Po pierwsze zlikwidowano konieczność uzyskania przez kandydatów pozytywnej opinii Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Sądu Najwyższego. Dostęp do udziału w konkursie uzyskał więc każdy prawnik spełniający kryteria. Kryteria te zliberalizowano. W rezultacie do konkursu mogło stanąć wiele osób, które wcześniej się nie kwalifikowały. Ponadto odstąpiono także od etapu oceny kwalifikacji kandydata przez sędziego – odpowiednika wizytatora w przypadku oceny kandydatów na wolne stanowiska w sądach powszechnych. W rezultacie KRS musiała sama dokonać oceny kwalifikacji kandydatów.

Latem 2018 r. nałożyły się na siebie w czasie konkursy do kilku izb Sądu Najwyższego. W skutek tego członkowie Rady mieli do przeanalizowania zgłoszenia prawie 200 osób, z których każda miała za zadanie przekazać informacje pozwalające na ocenę jej kwalifikacji, m.in. spis 100 prowadzonych przez siebie spraw. Zakładając nawet, że w okresie od końca lipca, gdy upłynął czas na składnię zgłoszeń, do 24 sierpnia, gdy zaczęło się posiedzenie KRS w przedmiocie tychże konkursów, napłynęły do Rady akta zgłoszonych spraw, to nierealnym było, aby zaledwie 18 rzeczywiście aktywnych członków Rady zdołało się zapoznać z aktami blisko 20 tysięcy spraw. Członkowie Rady poprzestali więc na analizie dokumentów dostarczonych przez samych kandydatów. Jeden z członków Rady wyjaśniał później w mediach:

Zespoły, w tym także nasz, pracowały na podstawie tych dokumentów, które udało się uzyskać. Przede wszystkim była to karta zgłoszenia wypełniona przez samego kandydata. Uzupełnieniem była dokumentacja, najczęściej akta osobowe, które przesyłali nam pracodawcy naszych kandydatów.⁹⁴

Jak wynika z wywiadów, lektura dokumentów dostarczonych przez kandydatów nie pozwalała na podjęcie decyzji i konieczne było wysłuchanie kandydatów:

Czyli jeżeli chodzi o tę pierwszą fazę, to zapoznanie się z dokumentami i aktami, ale, jak powiedziałem, to nie dawało pełnego oglądu czy zbyt dużej wiedzy przy porównywalnych kandydatach⁹⁵.

Możliwość spotkania się z kandydatami osobiście zgodnie chwalili wszyscy członkowie Rady, z którymi rozmawialiśmy. Wiele wypowiedzi wskazuje, że były one decydujące, dla wyrażenia opinii przez zespół roboczy. Potwierdza to także treść podsumowania pracy zespołu:

⁹⁴ <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/standardy-wyboru-sedziow-sadu-najwyzszego-nizsze-niz-dosadow,301769.html>

⁹⁵ Wywiad z sędzią – członkiem KRS nr 2.

W ocenie zespołu wskazani kandydaci spełniają przesłanki formalne powołania na stanowisko Sędziego Sądu Najwyższego i wyróżniają się wysokim poziomem wiedzy prawniczej, czemu dali wyraz podczas rozmów przeprowadzonych w siedzibie Krajowej Rady Sądownictwa. Kompetencje, kwalifikacje i umiejętności tych osób, zaprezentowane umiejętnie podczas spotkań z zespołem, dowodzą wysokiego stopnia profesjonalizmu zawodowego, co stanowi gwarancję prawidłowego wykonywania obowiązków orzeczniczych w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego.⁹⁶

Tym bardziej zaskakuje, że rozmowy były tak lakoniczne. W przypadku konkursu na stanowiska w Izbie Dyscyplinarnej, wysłuchano ponad 70 osób w trzy dni, co przy założeniu, że zespół pracował non-stop przez 12 godzin dziennie, daje niespełna pół godziny na osobę. Sądząc po długości treści protokołów, najdłuższa z rozmów miała miejsce czwartego dnia, gdy stawiała się tylko jedna osoba i poświęcono jej 34 minuty. Także z treści protokołów nie wynika, jak w czasie tych krótkich rozmów niektórzy kandydaci zdołali „dać wyraz” wysokiemu poziomowi swojej wiedzy prawniczej i zaprezentować „umiejętnie” swoje „kompetencje, kwalifikacje i umiejętności”. Podstawy wyróżnienia 12 kandydatów spośród wysłuchanych 73 pozostają niezrozumiałe.

Analiza treści protokołów oraz publicznie dostępnych informacji o kandydatach i brak odniesienia się do budzących zastrzeżenia okoliczności przez zespół może wręcz budzić wątpliwości, czy wykonał on właściwie swoją pracę choćby w stosunku 12 osób rekomendowanych Radzie i w konsekwencji przedstawionych do powołania Prezydentowi.

Niewyjaśnione kontrowersje dotyczą co najmniej 5 osób spośród rekomendowanych 12:

1. Kandydat nr 1 (zob. tabela kandydatów poniżej) okazał się być karany dyscyplinarnie oraz nie spełniać wymogu formalnego 10 lat doświadczenia pracy na stanowisku prokuratora. Osoby tej nie powołał na stanowisko Prezydent.
2. Kandydatka nr 3 okazała się być prawomocnie skazana przez Sąd Dyscyplinarny samorządu Radców Prawnych. Osoba ta sama wycofała swoją kandydaturę, już po podjęciu przez KRS uchwały przedstawiającej ją do powołania Prezydentowi.
3. Kandydat nr 9 jako prokurator był odpowiedzialny za podjęcie decyzji o przeprowadzeniu czynności wobec rodzącej kobiety, które zostały później w ugodzie przed ETS uznane za „nie-ludzkie”.
4. Kandydat nr 12 jako sędzia – członek składu sądu upadłościowego – podjął wraz z przewodniczącym wydziału Dariuszem Czajką – najbardziej kontrowersyjną w historii polskiego sądownictwa upadłościowego decyzję o ogłoszeniu upadłości przedsiębiorstwa CLiF, która została ostatecznie uchylona przez Sąd Najwyższy. Kandydat ten odszedł z zawodu w kilka dni po rezy-

⁹⁶ Protokół z posiedzenia zespołu członków Krajowej Rady Sądownictwa z 23 sierpnia 2018 r.

gnacji swojego przewodniczącego – sędziego Czajki, który został ukarany dyscyplinarnie za nieprawidłowości w kierowanych przez siebie upadłościach – i kontynuował z nim współpracę jako wykładowca w Europejskiej Wyższej Szkole Prawa i Administracji, której Czajka jest kanclerzem.

W żadnym z tych czterech przypadków zespół nie pytał kandydatów o postępowania dyscyplinarne, ani kontrowersyjne decyzje w toku kariery zawodowej.

5. W ostatnim przypadku, okoliczności, które mogły poddawać w wątpliwość, czy kandydat będzie właściwie pełnił rolę sędziego Izby Dyscyplinarnej SN pojawiły się w czasie wysłuchania i dlatego wymagają nieco szerszego opisu.

Kandydat nr 8, doświadczył osobistej tragedii, która łączyła się z poczuciem krzywdy ze strony przedstawicielami zawodów podlegających jurysdykcji Izby Dyscyplinarnej SN. Tak sam opisał ją w rozmowie z zespołem roboczym:

Ja złożyłem skargę na prokuraturę w sprawie dotyczącej śmierci mojej córeczki, zetknąłem się z niekompetencją kolegów prokuratorów osobiście i ich złą wolą. Chciałbym, żeby dochodziło do rozstrzygnięć czyniącym zadość sprawiedliwości. Chodziło, o to, że moja córka urodziła się z ciężką wadą serca, możliwą do zoperowania. W Krakowie pracował wtedy wybitny profesor, została postawiona zła diagnoza, zbagatelizowano objawy, nie podano leków, które się podaje rutynowo i w drugim tygodniu życia doszło u córki do zapaści, uszkodzeń mózgu, miała kilka padaczek dziennie. Umarła z uwagi na konsekwencje neurologiczne, na infekcję, która spowodowała zapalenie płuc. Zmarła przez błąd w sztuce lekarskiej.⁹⁷

Osobiste doświadczenie, o którym wspomina kandydat było przedmiotem publikacji w prasie ogólnopolskiej⁹⁸, więc mogło być członkom zespołu znane i być może pytali o nie sami. Okoliczności wskazują jednak, że była to raczej odpowiedź kandydata na pytanie o motywy kandydowania do Izby Dyscyplinarnej (z wywiadu z członkiem zespołu oraz z analizy protokołów wynika, że pytanie takie padało).

W ocenie autorów niniejszego raportu, taka deklaracja co do motywacji kandydata budzi uzasadnioną wątpliwość co do tego, czy ta osoba będzie w stanie sądzić przedstawicieli zawodu lekarza, czy zawodu prokuratora, bez uprzedzeń wywołanych silnymi osobistymi doświadczeniami, a więc bezstronnie. Nie umniejszając kwalifikacji profesjonalnych kandydata – jak wynika z dokumentów niezwykle doświadczonego i oddanego służbie prokuratora prokuratury krajowej – zespół mając informacje o takim doświadczeniu, powinien zbadać, jak wpływa ono na zdolność kandydata do wykonywania nowej dla niego roli. W roli sędziego, do której wypełniania kandydat aspirował, umiejętność zdystansowania się do własnych doświadczeń, przekonań i

⁹⁷ Protokół z posiedzenia zespołu członków Krajowej Rady Sądownictwa z 20 sierpnia 2018 r.

⁹⁸ <https://www.gosc.pl/doc/3611466.Kosztowne-bledy>

uprzedzeń, jest kluczowa. Sąd musi być bowiem przede wszystkim bezstronny.

Nic nie wskazuje na to, aby członkowie zespołu dociekali, jak kandydat z takim doświadczeniem wyobraża sobie sądenie prokuratorów i lekarzy, ani na ile te doświadczenia wpływają na jego zdolność do bezstronnego rozpatrywania spraw dyscyplinarnych przedstawicieli tych zawodów jako sędzia Sądu Najwyższego.

Dysonans powiększają kolejne zaprotokołowane wypowiedzi tego samego kandydata. Mówił on o negatywnych doświadczeniach z wykonywaniem obowiązków przez przedstawicieli kolejnej grupy zawodowej:

Parę lat pracowałem w pionie lustracyjnym IPN z Kurtyką i widziałem tam, jak sędziowie potrafili sprawę „skręcić”⁹⁹.

Podobnie jak w przypadku opisu sprawy ze sfery osobistej, doświadczenie zawodowe także pozostaje bez dodatkowych pytań i analizy ze strony członków zespołu.

Gdy pytaliśmy o to wysłuchanie członków Rady, którzy nie brali udziału w zespole i przeprowadzaniu wysłuchania kandydatów do Izby Dyscyplinarnej, żaden z nich nie przypominał sobie, aby głosząc zdawał sobie sprawę, że poparcie uzyskuje kandydat z takim bagażem osobistych doświadczeń.

Jedyna osoba, która brała udział w tym wysłuchaniu jako członek zespołu roboczego, z którą udało nam się przeprowadzić wywiad w ogóle nie pamiętała takich okoliczności. Dopytywana przez nas o to, czy człowiek z takim doświadczeniem powinien otrzymać rekomendację w obawie o jego bezstronność, otrzymaliśmy odpowiedź, że bezstronność sędziego można oceniać wyłącznie w odniesieniu do konkretnej sprawy, w której stronom będzie przysługiwał wniosek o wyłączenie. Na pytanie jaki jest sens powoływać na sędziego Izby Dyscyplinarnej osobę, co do której bezstronności po przeczytaniu protokołu, będzie miał co drugi obwiniony, otrzymaliśmy następującą odpowiedź:

Co do zasady ma pan rację. Natomiast, proszę spojrzeć też na to z innego punktu widzenia, bo tutaj też trzeba docenić szczerłość tej osoby, że ma taki, a nie inny pogląd. Ale moim zdaniem jednocześnie, to nie jest równoznaczne, że ktoś potem będzie chciał zachować się stronnicy. On może co do swojej postawy budzić wątpliwości, czyli inni mogą mieć wątpliwości, że on może być stronnicy, ale to nie jest dowód.¹⁰⁰

Z pewnością nie jest to dowód na brak bezstronności. Jednak w świetle treści Zbioru Zasad Etyki Zawodowej Sędziów i Asesorów Sądowych par. 5, pkt. 2, który mówi, że „sędzia powinien

⁹⁹ Protokół z posiedzenia zespołu członków Krajowej Rady Sądownictwa z 20 sierpnia 2018 r.

¹⁰⁰ Źródło: Wywiad z sędzią, członkiem KRS nr 2.

uniknąć zachowań, które mogłyby przynieść ujmę godności sędziego lub osłabić zaufanie do jego bezstronności”, ważna jest nie tylko obiektywna bezstronność sędziego, ale także zaufanie do niej u innych osób. Błędem jest zatem przechodzenie przez członków zespołu do porządku dziennego nad stwierdzeniami, które mogą podważyć zaufanie do bezstronności kandydata. Zwłaszcza w przypadku, gdy rekomendują go pozytywnie do powołania Prezydentowi, tak jak miało to miejsce w tym przypadku.

Być może Rada nie pominęłaby tych okoliczności, gdyby zostały one wspomniane przez sędziego referującego tę kandydaturę na posiedzeniu plenarnym Rady. Sprawozdawca wspomniał tylko, że kandydat ma wiedzę w zakresie postępowania przed ETS, ponieważ jego skarga przeciwko Polsce została przez Trybunał pozytywnie rozpatrzona. Informacja o sporze kandydata z polskim rządem nie wywołała jednak pytań żadnego z przysłuchujących się sprawozdawcy członków Rady¹⁰¹.

Szansą na skonfrontowanie się z wiedzą o doświadczeniach kandydata członków Rady byłoby także zapoznanie się przez nich z protokołami wysłuchań. Te jednak zostały zakończone w dniu przeprowadzenia głosowań do Izby Dyscyplinarnej. Rada nie zdecydowała się uwzględnić wniosku członka Rady – posła Borysa Budki, aby odroczyć posiedzenie na czas potrzebny do zapoznania się z protokołami z wysłuchań, ani aby zaprosić kandydatów na wysłuchanie publiczne na posiedzeniu plenarnym Rady¹⁰².

Podsumowując, konkurs na stanowiska w Izbie Dyscyplinarnej został przeprowadzony w nieadekwatnym do jego wagi i rozległości tempie, które sprawiło, że Rada nie miała możliwości zapoznania się z wszystkimi dostępnymi o kandydatach informacjami. Formalne błędy w ocenie kwalifikacji dwóch z dwunastu wybranych kandydatów poddają w wątpliwość jakość przeprowadzenia całego konkursu. Ponadto uzasadnienie wyboru kandydatów nie wskazuje jakie obiektywne przesłanki zdecydowały o wyborze tych, a nie innych osób. Treść protokołów i uchwały wskazuje na to, że wybór oparty był na subiektywnej opinii członków zespołu, którą podzieliła większość Rady. Wątpliwości opinii publicznej może potęgować fakt, że jedyną cechą obiektywnie łączącą zwycięskich kandydatów jest poparcie działań aktualnego Ministra Sprawiedliwości, którego zaplecze parlamentarne wybrało także większość aktualnych członków KRS.

101 Transmisja z posiedzenia Krajowej Rady Sądownictwa z 23 sierpnia 2018. Część 2.

102 Transmisja z posiedzenia Krajowej Rady Sądownictwa z 23 sierpnia 2018. Część 1.

Tabela 4: Porównanie kandydatów do Izby Dyscyplinarnej SN na podstawie treści uchwały nr 317/2018 Krajowej Rady Sądownictwa

Nr	Wiek	Aktualny zawód	Publikacje	Wynik egzaminu	Studia podyp.	Doktorat	Prezes sądu	Del. do MS	Poparcie zespołu KRS	Głosy "Za" w KRS
1	42	Prokurator PK	Tak	5		Tak			5	16
2	54	Profesor	Tak			Tak			5	16
3	54	Radca prawny		3					3	15
4	52	Sędzia SA		4			Tak		4	15
5	48	Prokurator PK		5					3	15
6	47	Prokurator PR		4	Tak				4	15
7	45	Radca prawny				Tak			4	15
8	53	Prokurator PK		4	Tak				4	14
9	45	Prokurator PR	Tak	5	Tak				4	14
10	42	Sędzia SO		5		Tak	Tak		4	14
11	49	Prokurator PK			Tak				5	13
12	52	Radca prawny		5					3	10
13	41	Doktor hab.	Tak			Tak			2	3
14	64	Sędzia SO					Tak		0	2
15	62	Prokurator PK		3					2	2
16	57	Sędzia SR					Tak		2	2
17	51	Adwokat		5					2	2
18	57	Sędzia SO		4					2	2
19	63	Prokurator PO							1	1
20	62	Sędzia SR							0	1
21	61	Sędzia SO		4					2	1
22	58	Sędzia SA							2	1
23	51	Sędzia SR		3				Tak	0	1
24	49	Prokurator IPN		4					0	1
25	47	Sędzia SA		4					1	1
26	47	Sędzia SO							2	1
27	55	Sędzia SR							0	1
28	53	Sędzia SR		4				Tak	0	1
29	52	Sędzia SR							0	1
30	52	Sędzia SR		5					0	1
31	49	Sędzia WSG		4					1	1
32	46	Radca prawny		4-					0	1
33	65	Adwokat							0	0
34	60	Adwokat		4					0	0

35	57	Radca prawny		3					0	0
36	54	Notariusz		3		Tak			1	0
37	50	Adwokat							0	0
38	50	Radca prawny		5,5		Tak			1	0
39	50	Adwokat							2	0
40	49	Sędzia SR		4					0	0
41	48	Profesor	Tak			Tak			1	0
42	48	Sędzia SR		3				Tak	0	0
43	47	Prokurator PR							0	0
44	47	Sędzia WSO		6					0	0
45	47	Radca prawny		3		Tak			0	0
46	47	Adwokat		5					0	0
47	45	Sędzia SR		4					0	0
48	45	Adwokat		4					0	0
49	45	Radca prawny		4,5					0	0
50	45	Radca prawny		4		Tak			0	0
51	44	Sędzia SO		4					0	0
52	44	Adwokat		4					0	0
53	44	Sędzia SR		4					1	0
54	43	Adwokat		4					1	0
55	43	Sędzia SR							0	0
56	43	Radca prawny		4					0	0
57	40	Radca prawny		3,5					0	0
58	40	Radca prawny		3					0	0
59	61	Adwokat		4					0	0
60	60	Sędzia SR		3					0	0
61	59	Adwokat							0	0
62	58	Prokurator PO		3					0	0
63	58	Notariusz		5					0	0
64	55	Sędzia SR		4					1	0
65	54	Sędzia WSO		5					1	0
66	54	Prokurator IPN		5					0	0
67	52	Radca prawny							0	0
68	51	Sędzia SO		5					0	0
69	48	Sędzia SR		4					0	0
70	47	Sędzia SO		5					0	0
71	55	Profesor				Tak			0	0
72	41	Profesor				Tak			1	0
73	46	Sędzia WSA		5					0	0

Rekomendacje

1. Najważniejszą rekomendacją, która wynika z przeprowadzonych badań, jest jak najszybsze doprowadzenie przez Krajową Radę Sądownictwa do **opracowania i opublikowania wzorca kompetencyjnego dla różnych stanowisk sędziowskich**, czyli profili optymalnych kandydatów na wolne stanowiska uwzględniające typ sądu oraz, o ile to możliwe, także wydziału, do którego ma trafić wybrana osoba. Ułatwiłoby to przede wszystkim rekrutację, ponieważ osoby myślące o karierze sędziego lub awansie wiedziałyby dokładnie, czego się od nich oczekuje i jakie wskaźniki będą brane pod uwagę. Taka informacja umożliwiłaby im ukierunkowanie rozwoju, ale i rezygnację z prób ubiegania się o stanowisko, którego wymagania przekraczają ich kwalifikacje.
2. Następnym krokiem powinno być **wdrożenie nowoczesnych metod selekcji opartych na dowodach oraz bardziej kompleksowe badanie predyspozycji i kompetencji kandydatów**. W literaturze z dziedziny zarządzania zasobami ludzkimi kwalifikacje zawodowe często nazywa się kompetencjami i definiuje szeroko. Należą do nich: wewnętrzna motywacja, uzdolnienia i predyspozycje, wiedza, wykształcenie, doświadczenie i praktyczne umiejętności, zdrowie i kondycja oraz inne cechy psychofizyczne ważne w procesach pracy, jak również postawy i zachowania oczekiwane w miejscu zatrudnienia oraz formalne uprawnienia do działania¹⁰³. Nauki te, w ścisłym powiązaniu z praktyką, wypracowały szereg metod umożliwiających ocenę predyspozycji i kompetencji potrzebnych do wykonywania określonego zawodu¹⁰⁴. Za najbardziej skuteczną z nich uważa się obecnie „ośrodek oceny i rozwoju” (*Assessment & Development Center*)¹⁰⁵. Wykorzystanie dorobku nauk społecznych oraz metod selekcji stosowanych z powodzeniem w innych sektorach państwa i gospodarce mogłoby przyczynić się do podniesienia poziomu merytorycznego procesu, ale przede wszystkim uczyniłoby go bardziej obiektywnym i transparentnym.
3. **Uwzględnianie w procesie selekcji opinii na temat kandydatów pochodzących od różnych interesariuszy według ustalonego i transparentnego schematu eliminującego dowolność wpływu opinii na ocenę kandydata**. Bardzo **ważnym partnerem dla Rady w tym zakresie powinny być samorządy prawnicze**, które powinny brać udział w opiniowaniu nie tylko

103 T. Oleksyn, *Zarządzanie kompetencjami. Teoria i praktyka*, Warszawa 2010, s. 26 (za: H. Sobocka-Szczapa, *Zarządzanie kompetencjami pracowników a kapitał intelektualny organizacji*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, nr 481/2017, s. 109).

104 Zob. np. G. Filipowicz, *Zarządzanie kompetencjami. Perspektywa osobista i firmowa*, Warszawa 2014.

105 K. J. Ekuma, *The Importance of Predictive and Face Validity in Employee Selection and Ways of Maximizing Them: An Assessment of Three Selection Methods*, „International Journal of Business and Management”, Vol. 7, No. 22, 2012; więcej na temat metody *Assessment & Development Center* zob. np.: A. Lipińska-Grobelny, *Ośrodek oceny (Assessment Center)*, „Zarządzanie Zasobami Ludzkimi” 3-4/2005, s. 102-112.

przedstawiciele swoich profesji, ale również osób będących w chwili ubiegania się o powołanie sędziami. Podobną rolę mogą spełniać wyspecjalizowane organizacje społeczne. Do rozważenia przez Radę jest także budowanie **zaplecza doradców – w szczególności specjalistów ds. selekcji**, którzy są w stanie opiniować na potrzeby konkursów poszczególnych kandydatów z uwzględnieniem swojej wiedzy i doświadczenia specjalistycznego, którymi nie dysponują sami członkowie Rady.

4. **Krajowa Rada Sądownictwa powinna opracować nowe standardy tworzenia uzasadnień do uchwał, aby wynikało z nich klarownie, według jakich wskaźników i reguł zdecydowano o wyborze tego a nie innego kandydata.** Bardzo ważnym warunkiem poprawy zaufania środowiska sędziowskiego do procesu selekcji osób na wolne stanowiska sędziowskie, jak również samego społeczeństwa, że do sprawowania władzy sądowniczej są wybierani najodpowiedniejsi kandydaci, jest nie tylko transparentność działań Rady, ale także zrozumiałość podstaw i przyczyn podjętych decyzji.
5. Z myślą o opinii publicznej i przyszłych kandydatach KRS powinna **publikować wzorce kompetencyjne, opisy procedur, przykłady i sylwetki wybieranych kandydatów, w sposób jak najbardziej dostępny i zrozumiały dla opinii publicznej.** Dobrą praktyką jest upublicznienie testu do samooceny dla osób rozważających kandydowanie. W ten sposób każdy prawnik, myślący o karierze sędziego mógłby sprawdzić, czy posiada pożądane na tym stanowisku predyspozycje i kwalifikacje. Prowadzenie bogatej w informacje, ale prostej w przekazie strony internetowej, wydaje się niezbędnym minimum dla realizacji tej rekomendacji.

Podziękowania

Zespół badawczy pragnie podziękować osobom, które zgodziły się wziąć udział w badaniu w charakterze respondentów, pracownikom Biura Krajowej Rady Sądownictwa bez których pomocy badanie nie mogłoby zostać przeprowadzone oraz dr Jolancie Bartkowiak-Stawskiej za pomoc w przygotowaniu części rekomendacyjnej raportu.

Fundacja dziękuje Darczyńcom, bez których pomocy badanie i raport nie mogłyby powstać, w szczególności osobom, które wsparły realizację badania za pośrednictwem zbiórki społecznościowej na portalu zrzutka.pl. Ich lista dostępna jest pod adresem: <https://zrzutka.pl/av79ff#wplacili>.

O Fundacji Court Watch Polska

Fundacja Court Watch Polska prowadzi badania, monitoringi i działania edukacyjne mające na celu poprawę jakości służby jaką pełnią w Polsce sądy i doprowadzenie do wzrostu społecznego zaufania do wymiaru sprawiedliwości. Główną metodą działań Fundacji jest „Obywatelski Monitoring Sądów” w ramach którego już blisko 3 tysiące wolontariuszy odwiedziło swoje lokalne sądy i przekazało Fundacji ponad 40 tysięcy obserwacji rozpraw. Działalność Fundacji została doceniona m.in. nagrodą Prezydenta RP „Dla dobra wspólnego” oraz Nagrodą Polskiej Rady Biznesu w kategorii „Działalność społeczna”.

Kontakt do Fundacji:

Fundacja Court Watch Polska

ul. Moniuszki 5/8, 87-100 Toruń

www.courtwatch.pl

info@courtwatch.pl